

MOZI

a műsora

11-én: Bolygó hol-

12-én este: Sám-

13-án: Nines elő-

14-én: Aida, Spiri-

15-én: Radames sze-

16-én: Carmen. Jo-

17-én: Dumitres-

18-én este: Gian-

19-én este: Gian-

20-én: Spiri-

21-én: Turidu szere-

irodájának

NYEL

ELME. A „Vik-

balája volt, hogy

et” válaszoltak,

özött nem utolsó

z az életmes szin-

ette a darab elő-

vilagra s eddig is

re pengőben. A vi-

le sorakozik egy

le annál bensőbb

Szerdán este zsu-

A szereposztásban

A szinnáz Nador

mutatta be ez

tória” előadásait

ken megismétlik.

Zeisler ma int, a

nője.

a Magyar Szin-

ikus-verseny lesz

ar Színházban.

kívül mulatságos

tóban” c. kalotna

komikus szere-

át együttes erői. A

lek. Leóvey Leó,

pa Puli vesznek

gesében a nők kö-

benes Ilona. Egy

art Szentgyörgyi

alakítanak. A leg-

ekszámok fogják

erje. Szombat este

szló rendkívül iz-

os színműve, „A

almóik”. Kaszab

ó. Tóth Elek ját-

ét vadonatúj disz-

amely kivételes

t ró a rendezőre,

ési és világítási

sereget követeli

amelyet a színház

pompásan oldott

ab szünet nélkül

bóban fog lefolyni.

IDENT LEGYŐZ

ajabb s legkiválóbb

mindent legyőz.”

kerül premierként

a Magyar Szin-

zerepekben Norma

és Roy D'Arcy.

r. Előadások 3, 5

20 és 10 lej.

órakor matiné 15

lyárrakkal.

1 órákor matiné a

Műsoron Bébé Da-

téka: „Mit nem

vonásban. Kacag-

ősor. Helyárak 15

SZÍNHÁZ

SORA:

A bérlet 3 sz. Sz.

bérlet 3 sz. Sz. 14.)

(Eredeti vigjáték-

onásban.) A nagy-

modik. (Vigjáték-

fejlesztben.) Pre-

sz. 15.

háromkor: Szökik

rett. Kondor, Be-

a. (Hász.) Sz. 16.

).

or: Alvinci huszá-

nság. Nador Jenő

Betegh Bébi fellé-

Bérletszünetben.

adások félkilenc-

hetnek el

XIII EVF. • SZAM 219
C191—Kolozsvar, 1930
október 10 Péntek
5691 EV - TISZT

Ara 5 lej

ELLET

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassal
ucca) 10. szám. Telefon: 9 77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 1150 Lej
Félévre 600 ”
Negyedévre 320 ”
Egy hónapra 110 ”

KÜLFÖLDI ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy óra 1 dollár (vagy ennek megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint vétetnek fel.

Az Uj Kelet az és bánati zsi 400
Cikkeink után forrás megjelölés
Kéziratokat ne és megőrzésükre sem vonatkoznak

Ramasetter Robert
BUDAPEST

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Ma reggel nyújtja be Mironescu a királynak az új kormány listáját

Mironescu a nemzeti-parasztpárt vezetőjével egyetértésben alakítja meg kormányt — A nemzeti-parasztpárt szerdán egész nap tanácskozott és elhatározta Mironescu kormányának támogatását — Maniu távollétében Mihalache lesz a párt elnöke

Állítólag megszüntetik az alminiszteri állásokat

Midőn e sorokat írjuk, a Maniu lemondásával bekövetkezett politikai válság a teljes kibontakozás felé halad. Most folynak az utolsó nagy esztározások a bársonyszékékekért s az eddig melőzött, vagy háttérbe szorított párthivek most intézik utolsó rohamaikat az excellenciák emekért. Nem nehéz bejósolni azonban, hogy a higgadságban és nyugodtságában egy angol lordra emlékeztető Mironescunak végül is sikerülni fog megteremteni az összhangot a jogosult, vagy kevésbé indokolt személyi ambíciók zürzavarában és a törtétek és sértődöttek esatazaja fölött összeállítani egy olyan kormánylistát, amelyet a mai délelőtti audiencián az uralkodó is szankcionálni fog. Hogy Vaida és Madgearu belépnek-e az új nemzeti-parasztpárti kormányba s hogy Iunian elvállalja-e a belügyi tárcát, annak kétségtelenül meg van a maga személyi és politikai jelentősége. És Maniu Gyula távozásának titokzatos körülményei is sokáig fogják még vita tárgyát képezni az ország belpolitikai életének. Hogy a miniszterelnök valóban megrendült egészségügyi állapotát, vagy pedig néhány fiatal karlista miniszter által beárnyékoltt tekintélyét félte, vonult vissza a kormány éléről, — vagy pedig — mint egyes bukaresti lapok állítják — gazdaságpolitikai és személyi kérdések miatt támadtak ellen tettek az uralkodó és miniszterelnöke között, olyan kérdések, amelyeket a közeljövő minden bizonytalanság nélkül fog. De most e problémáknál fontosabb az: mit akar és mit fog a Mironescu-kormány csinálni?

bálása lesz. Különösen a személyi kiadások csökkentése terén vár a kabinetre éppannyira hálátlan, mint elkerülhetetlen feladat. 1919 óta 250 ezerrel szaporodott az állami tisztviselők száma. A személyi kiadásoknak ez a fantasztikus szaporítása több mint 20 milliárddal duzzasztotta meg az állam költségvetését s olyan terheket rótt a lakosságra, amelyek ma már elviselhetetlenek. Míg a szomszédos államokban a költségvetési feleslegekből takarították el a háborús pusztulás romjait, nálunk az évről-évre jelentkező deficitiek eltüntetése fojtott meg minden kezdeményezést. A költségvetést minimálisan 5 milliárddal redukálni kell, még akkor is, ha ez a redukció párthivek egzisztenciájába gázol bele, mert ellenkező esetben veszélyeztetve van a lej stabilizálása.

A második, legsürgősebb feladat a mezőgazdasági hitelintézet megteremtése. A külföldi tőkeesportokkal folytatott tárgyalások befejezetnek látszanak. A Morgan és Kreuger érdeklőségek támogatásával létesített hitelintézetre a mezőgazdasági adósságok konvertálásának, vagy legalább is a mezőgazdasági kölcsönökért fizetett kamatok redukciónak munkája vár.

A hitelintézet anyagi lehetőségei szorosan körülhatároltak és arról szó sem lehet, hogy ez az intézmény önmagában találjon megoldást a 60—80 milliárdra becsült mezőgazdasági tartozások rendezésé ügyében. Valamit azonban sürgősen tenni kell, mert a gabonapiacra történt katasztrófális áresések követ-

kezében a román mezőgazdaság kétségbeesztő helyzetbe került és a falvakon uralkodó elkeseredés tág teret enged minden anarchikus megmozdulásnak. A mezőgazdaság a romániai gazdasági élet alapépítményét alkotja. Ezt a mezőgazdaságot meg kell szervezni, a termelés és értékesítés lehetőségeit kiszélesíteni, mert szakértők megállapítása szerint Románia a pénzügyek leromlása folytán a legkevésbé tud ellent állni az orosz dumpingnak.

A könyörtelen takarékoskosság és a mezőgazdaság megmentése állnak tehát a Mironescu-kormány programjának tengelyében. És van ezenkívül egy harmadik pont, amelyre az uralkodó nem kevésbé nagy súlyt helyez: a rendnek és a nyugalomnak minden körülmények között való biztosítása. Most, amikor Románia ismételtelen a külföldhöz fordul támogatásért szorult helyzetében, az ország hitelének életeleme a nyugalom, éppen úgy, mint az alkotmányos és parlamentáris formák respektálása. Ez utóbbira Károly király nagy súlyt helyezett a kormányválság megoldásánál, reméljük, hogy a Mironescu-kormány gondja lesz a rend és a nyugalom fenntartására. Már csak azért is, mert ennek a kormányának egy utolsó alkalom nyílik arra, hogy a nemzeti-parasztpárt programjának és ideológiájának megvalósításával és az előző kabinet hibáinak reparálásával valamennyire is rendbehozza a nemzeti-parasztpárt alaposan megnyírbált presztízst és népszerűségét.

(k. r.)

A nemzeti-parasztpárt szerveinek szakadatlan tanácskozásai

Bucaresti—Bukarest, október 9. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A csütörtöki nap szakadatlan politikai tanácskozások közepette tart el Bukarestben. Mironescu deignált miniszterelnök szerdán este 11 óra 30 percek érkezett meg, zsebében a királyi marsrutával Színajából Bukarestbe. A pályaudvaron várakozó újságírók előtt a deignált miniszterelnök kijelentette, hogy az uralkodó semmilyen feltétellel nem kötötte meg a kezét és ő tiszta pártkormányt fog alakítani. A pályaudvaron Pop Ghita alminiszter, több képviselő és szenátor várakoztak az új miniszterelnökre, aki egyenesen a lakására hajtatott, ahol már türelmetlenül várakoztak rá Maniu, Vaida, Madgearu. Mihalache és Popovici miniszterek. Mironescu lakásán a késő éjjeli órákba húzódtak a tárgyalások és reggel nyolc órákor már újra megkezdődtek a nemzeti-parasztpárt vezetőinek sorozatos értekezletei.

Az elnökség és vezérőlbizottság ülése

Elsőnek a párt elnöksége ült össze, amely tíz óráig ülésezett. Az elnökség ülése után Mihalache közölte a sajtó képviselőivel a tanácskozás határozatát, amely szerint a vezérőlbizottságnak ajánlani fogják a Mironescu-kormány támogatását.

A vezérőlbizottság délelőtt tíz órákor ült össze s résztvevtek azon az összes volt miniszterek és megyefőnökök. Elsőnek Maniu emelkedett szólásra, aki jelentésében beszámolt az uralkodó előtt lefolyt audienciájáról, ismertette lemondásának körülményeit és az ujonnan előállított helyzetet és felszólította a párt vezetéseit a Mironescu-kormány feltétel nélküli támogatására.

Betianu képviselő kijelentette, hogy a többségnek fel kell áldoznia minden személyi kérdést a párt magasabb szempontjaiért.

Regionalista követelések

Mihalache hosszabb felszólalásában kérte a tanácskozás tagjait a Mironescu kormány támogatására, majd Vlad Aurél emelkedett szólásra, aki azonban olyan erős, regionalista izüi kitételeket hangoztatott, hogy beszédét a jelenlévők közül többen méltatlankodva szakították félbe.

A következő szónok Pan Halipa volt, aki kifejtette, hogy a kormányban Beszarabia is méltó módon kell képviselve legyen, majd leszögezte, hogy a beszarabiai frakció támogatja Mironescut.

Iunian királyi audienciájáról számolt be és ő is kérte, hogy a párt egyöntetűen sorakozzék fel Mironescu mö-

gő. Mirtó a pártban felmerült ellentétek sürgős tisztázását kívánta.

Ezután általános figyelem közepette Mironescu deignált miniszterelnök emelkedett szólásra, aki rendkívül meleg szavakban méltatta Maniu egyéniségét és érdemeit. Beszédének végén Mironescu kijelentette, hogy csak a párt vezéréivel egyetértően hajlandó megalkotni kormányát.

Maniu expozéja

A felszólalások rendjét Maniu nagy beszéde zárta le, aki mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a király az alkotmányos rend integrális fenntartása mellett döntött, amikor nem nyult a parlament feloszlátásához és továbbra is nemzeti-parasztpárti kormányt kíván. Majd keserű szavakkal kelt ki ama támadások ellen, amelyek pénzpazarlással vádolták meg a nemzeti-parasztpárti kormányt és rámutatott arra, hogy kormányának költségvetéseit össze sem lehet hasonlítani az előző kormányok költségvetéseivel. Az elmúlt évben kétmilliárd, ez évben pedig 3 és félmilliárd lejese megtakarítást sikerült eszközölnie a kormányának a költségvetésén. A kormány a takarékoskosság politikájának gyakorlati keresztülvitelében elment a legvégső határig.

Nincs ellentét a kormány-pártban

A lemondott miniszterelnök ezután a nemzeti-parasztpártban uralkodó egyetértésről beszélt és kijelentette, hogy a párt különböző frakciói között az összhang a legteljesebb, az ellenzéki pártok, minden áskálódásának és intrikájának csak az volt az eredménye, hogy még szorosabb egységbe kovásolta össze a pártot. Végül arról beszélt, hogy már három hónappal ezelőtt benyújtotta az uralkodónak lemondását, azonban a király egyenes kivánságára az utolsó pillanatig megmaradt a kötelesség posztján.

Maniu távollétében Mihalache lesz a párt elnöke

Maniu ezután közölte az értekezlet tagjaival, hogy a kolozsvári egyetemi ünnepeken részt fog venni a király kíséretében, azután pedig megkezdi szabadságát, amelyet külföldön fog eltölteni. Mindaddig, míg külföldön fog tartózkodni, a párt elnöki tisztében Mihalache fogja helyettesíteni.

A vezérőlbizottságnak az ülése délben egy órákor ért véget. Minthogy délután hat órára összehívták a nemzeti-parasztpárt parlamentereit, Mironescu elhatározta, hogy pénteken reggel mutassa be az uralkodónak az új kormány listáját.

A beszarabiaiak Sterének a pártba való visszalépését kívánják

Nemzeti-parasztpárti körökben rendkívül nagy feltűnést keltett, hogy a párt vezérőlbizottsági ülésén, amelynek hét beszarabiai tagja van, mindössze Pan Halippa jelent meg, a többi beszarabiaiak ugyanis azonosították magukat Sterével és Sterének a nemzeti-parasztpártba való visszalépését kívánják.

Megszüntetik az alminiszterséget

Ellenőrizhetetlen forrásból az a hír terjedt el, hogy Mironescunak súlyos gondot fog okozni a kormány listájának összeállítása, mert a párt elnöksége az uralkodóval egyetértve, az alminiszteri állások megszüntetését kívánja és így a személyi ambíciók kielégítése még nagyobb nehézségeket okoz. Ezt a hírt azonban eddig hivatalosan még nem erősítették meg.

Tüzkárunknál megsejült árukat

a saját beszerzési árainknál sokkal olcsóbban kiárusítjuk!

A sejtült árukat kizárólag készpénzért árusítjuk

Heller & Molnár

divatnagyáruháza Cluj, Calea Regele Ferdinand (volt Wesselényi u.) 15

Kaland a Weisser Hirschen

*

Drezda, október elején.

Lent a város már beolvadt a tompa éjszakai sötétségbe és az Elba szöke hullámai csak alig látható keskeny sávokon, az ivlámpák vizre vetődő sugaraitól lettek láthatóvá. A szürkeség mögött, messze a belváros tömör házsorain túl diadalmasan lángolt fel izzó fehér fényvel az Agfa és a többi 2000 munkást dolgoztató mammut gyárak tornyainak transzparencsei. Körülöttünk a csend, fenyők illata és alvó villák voltak. Csak ritkán egy-egy elkésett autó reflektora törte meg a csend nyugalomát.

Fent a hegyen, a város fölött, a Weisser Hirschen ültünk egy halkán csobogó szökőkút mellett, braziliai barátom Don Mollár idegesen szívta cigaretta-étjét és sótlanul nézett le az alattunk elterülő sötét városra.

Néhány perccel előbb még a Weisser Hirschen nyugati luxusával berendezett Myra Palace bárjában ittuk barna színű mazzagránjainkat. A teremben, amely bizarr, összetétele volt az acélbutoros Piscator stílusjóságának és egy keleti hárem bujaságának, a záróra kijózanító hangulata uralkodott. A frakkos pincérek közömbösen tették le a selyemernyős lámpájú kis asztalokra számlájukat a karesu kristályok mellé. Az üvegparket tarka fényesóvái egy színbe olvadtak fel és a jazz egy fájdalmas akkorddal elhallgatott és ezzel együtt eltűnt a megszokott semmitmondó mosoly a bárhölgyek ajkairól. Az arme és schöne gigolok a terem egyik sarkában unottan számolták meg napi munkájuk eredményét. Ismerősünk, a bíbor orru német nagyiparos melegen elbucuszott feleségével, lányával és léggömbjeivel együtt innepélyesen kivonult. Lassanként mi lettünk az utolsó vendégek a lokálban.

Nemsokára a hegy is csendes lett, a városba visszamenőkkél megrakott hatalmas fehér autóbuszok szaggatott bugása is távolba tűnt el. A Palace előtti erdei uton a kékes gázlámpák megritkultak, csak a Lahman szanatórium ablakából vetődött a szökőkút peremére opális fény.

A sötétben minden egybeolvadt és most fölünk a várossal együtt minden elérhetlen messzeségbe folyt le.

Drezda tizenkilenc kilométerre volt, a kanyargó serpentineken, az autóbusz egy félóra alatt teszi meg az utat, de az egy márká 80 pfenning, amiért leutazhattunk volna, nem volt meg kettőnk zsebében sem. — Határoznunk kell — mondta türelmetlenül a barátom, cigarettáját eldobva — itt tovább nem ülhetünk, más megoldás hiányában neki kell vágnunk az utnak, legrosszabb esetben reggelre beérünk.

Szép lassan elindultunk az apolt utakon, nemsokára az országútra értünk. Egy mellékúton letértünk és az Elba felé folytattuk az utunkat. Seholsenki, mindenütt halálos csend, lábunk előtt egy alvó nagy város kísérteties

Ügyvédi határidő-napló 1931

eljes angolváson kötésben, azonnal rendelve 400, később 480 lei

Vidékre utánnvétel küldi **Lepage, Cluj**

nyugalma. A hold, a sárga gömb mint-ha Courts Mahler utasítását követte volna, olyan valószínűtlenül, szépen ragyogott le a magasból. A homályból egy imbolygó pár közeledik felénk, mikor közelükbe vagyunk, megrettenve válnak széjjel, egy pár perc és megint becsukodik utánuk a sötétség. Az ut egyhanguságát csak az éjszakai bogarak zümmögései tették enyhén változatos. Végtelenek látszó mezőkön meg-
yünk keresztül.

Távolból felecsillámlik a folyó vize, már ide hallatszik a villamosok tompa zugása, nemsokára befogunk érni a város falai közé. Egy lankás lejtőn haladunk, mikor a barátom hirtelen megragadta a karomat, — nézd, ott valami különös dolog történhet. — Előttünk egy pár méternyi fűvel borított ferde töltesen vakító kőralaku fényfolt cikázott tova. Ovatosan közelebb léptünk egy összekuporodott embert látunk, aki acetelin lámpájával tétován keresett valamit.

— Keres valamit — szólítottuk meg — talán a segítségére lehetünk? — Hirtelen meghökkenve megfordult, egy kis fardat arcu ember állt velünk szemben. A nyakában zsákvászonból varrt zacskó csüngött.

— Nem, — mondta mogorván — nem vesztettem el semmit, a munkámat végzem, ezzel elfordult és tovább piszogott a fűben. Kár, hogy sötét a hold — mosolygotta alig hallhatóan. Egy cigarettá beszédesebb tette, leült a földre és kinyújtotta a nyakába akasztott zacskót: te volt gilisztával.

— Nehéz az élet uram — mondta — gilisztát szedek, én szállítom az Elbe parti halászoknak a csalétket, kapok érte annyit, hogy éppen éhen nem veszek. Vasmunkás voltam, nem vagyok bent a szervezetben, egy fél éve, hogy kitétek, azóta nincs munkám. Ma rossz, hogy sötét a hold — folytatta magától — ilyenkor — és ezt úgy mondta, mint aki roppant fontos felfedezést tett — a giliszták mind a föld alá bujnak.

— Miért nem ás be a földbe, ahelyett, hogy a fűben keresgélne? — kérdeztem. — Eh, nagyon mélyen kellene leásnom, míg a férgek megtalálnám, nem érdemes és lemondóan legyintett hozzá. Ismét lekuporodott és a fűszálak közt motoszkált, majd hirtelen köszönés nélkül lefutott a töltésről az Elba felé, egy pár perc múlva a part mellett látuk fényesóváját újból feltűnni.

Tovább mentünk az éjszakában, keresztül haladtunk a Roschwitz híd. A külváros uccáin csak az őrszemű áll-dogáló schuppok voltak az egyetlen emberi lények.

Beljebb a Frauenkirche keskeny sikátorjaiban élénkebb volt az élet. A szerelem harmadrangú papnői utolsó energiájukkal próbálták szűk oduikba behurcolni zsákmányukat, a részeg elbai matrózokat. Néhányan már racionalizáltak üzletüket, lakásuk ajtaja uccára nyílik s kitárt ajtó mellett kivilágított szobájukban ülve, várták késői látogatójukat. Távolabb az egymásnak csapott düledező ódon germán házak hirdették groteszk ellentétül az ós patriciusi erkölcsöket; a régi városrész fölött korán emelkedett ki a Frauenkirche sötét kupolája. Már hajnalodott, mikor a nappali Drezda legforgalmasabb uccájára, a Pragerstrassere értünk. E néptelen uccán a tompa kék és melegszíni vörös fényreklámok alatt álltak a Gretheneknek öltözött démonok, akik a hajnali éles szellőben dideregve huz-

tak összéb a kabátjukat. Dörögve futott be az ucca fölötti viadukton a balkáni gyors és megindultak a munkásokkal teli villanyosok a távoli gyárnegyedek felé.

Elértünk mi is végre a kerületünkbe, amosan baktattunk a villanegyed fa sorai között.

Barátom belémkarolva szundikálva jött mellettem és mintha csak most ébredt volna fel, hirtelen megszólalt.

— Nem is ártott nagyon ez a séta, az a kis öreg is érdekes volt, mit is mondott a gilisztáról?

— Nagyon mélyre kellene leásni, míg férgek találunk.

— Ebben nincs igaz, tette hozzá elgondolkozva, mert nem is kell ásni, csak jól le kell nézni és mindenütt ott nyüzsögnek a férgek.

Egy keresztutra értünk, ahol utaink elváltak, a nap még erőteljesen sütött és a kemény friss szél megborította a villák előtti kerti virágokat. Barátom, Don Mollár ment előre egyenesen, egy spanyol dalt füttyölve, míg előlem a hajnali friss köd el nem nyelte magas alakját.

Váradi Ernő

Mennyit ér egy arab földesur előtt egy dolgozó arab élete?

Beyrut, október 9. A „L'Orient“ című Beyrutban megjelenő újság érdekes esetet közöl az arab nagybirtokos effendik viszonyáról az arab néphez. Az idézett újság a hír valódiságáért minden tekintetben garanciát vállal. Az eset a következő:

Beyrutban a „Banque de Syrie“ igazgatója: Philips ur pár héttel azelőtt megkérte barátját, Kamel bey el Assadot, hogy engedje meg neki a földjein való vadászatot. Az igazgató az arab földesur engedelmével ki is ment vadászni, de nyul helyett egy tizéves arab leánykát sebzett halálra. Az európai ember úgy tudta, hogy ilyen esetben a szülőnek joga van megölni a gyilkost, anélkül, hogy ezért megbüntetnék. Philips ur tehát azonnal elfutott Kamel bey házába és rémülten tudtára adta neki a történeteket.

Kamel bey végighallgatta a bank-igazgatót anélkül, hogy egyetlen arizma megrendült volna. Ezután magá-

hoz rendelte egyik szolgáját és fegyvert kért tőle. Philips ur azt hitte, hogy a fegyvert a ház gazdája ellene fogja irányítani. Kamel bey azonban nyugodtan felállt, az ablakhoz ment és rámutatott a mezőn dolgozó munkásokra:

— Mit lát ön? — kérdezte az arab földesur.

— Egy embert, aki kint dolgozik a mezőn.

Alig hangzottak el a szavak, amikor Kamel bey vállához vette a fegyvert és a mezőn dolgozó parasztot egy jól eltalált lövéssel leterítette.

— Látja, ennyit ér nálunk egy ember élete? Elképzelheti, mennyit ér tehát egy tizéves leánygyermeké. Menjen haza és ne nyugtalankodjék, kedves igazgató ur.

Az újság megjegyzi, hogy a mandatárius területen megpróbálták már megváltoztatni ezeket a viszonyokat, de még nem sikerül.

A semmitőszék jóváhagyta Tellmann Mihály beszercei földbirtokos 10 évi börtönbüntetését

Cluj Kolozsvár, október 9. (Az Uj Kelet tud.) Annakidején országsszerte nagy feltűnést keltett az a gyilkosság, amely egy hetivásár alkalmával Beszerce főterén történt. A tettes, Tellmann Mihály beszercevidéki szász gazda, hátulról ötször rálőtt dr. Vlaicu Gyula beszercei ügyvédre, aki a helyszínen meg is halt. Az ügy előzményei még arra az időre nyulnak vissza, amikor Tellmann visszatért Amerikából, ahonnan tekintélyes megtakarított pénzt hozott magával. A pénzből Tellmann birtokot és házat vásárolt, állattenyésztéssel kezdett foglalkozni és ezzel a tevékenységével kapcsolatban került előbb jogi, majd pénzügyi összeköttetésbe dr. Vlaicu Gyulával.

Az ügyvéd kisebb-nagyobb kölesönökkel segítette ki Tellmann, akivel elszámolási viszonyban volt. Ebből az elszámolási viszonyból olyan differenciák keletkeztek, hogy egy szép napon Tellmann megtudta, hogy dr. Vlaicu a saját nevére iratta át az ő összes ingatlanait. Ettől kezdve állandó nézeteltérések voltak napirenden a gazda és az ügyvéd között, aki ezekből kifolyólag Tellmann ki akarta tétetni a saját házából, miután az nem volt hajlandó bért fizetni érte. Tellmann több ízben felhívta az ügyvédet, hogy számoljon el vele, mert nem tudja, milyen alapon tette rá az ügyvéd kezét az ő vagyonára. Vlaicu dr. nem volt hajlandó az elszámolást megcsinálni, mire az elkéseredett gazda végzett vele.

A beszercei törvényszék Tellmann Mihályt szándékos emberölés miatt 15 évi fegyházra ítélte. Ezt a büntetést a kolozsvári ítélőtábla az enyhítő körülményekre való tekintettel 10 évre szállította le. Tellmann megelébbeste a másodfokú ítéletet is, abban a reményben, hogy a semmitőszék vagy teljesen felmenti, vagy további néhány évvel le fogja szállítani a büntetést. Ma érkezett vissza Bukarestből a semmitőszék döntése, amelynek értelmében a legfelsőbb bíróság Tellmann Vilmos 10 évi börtönbüntetését jóváhagyta.

— Kommunisták, mint németellenes tüntetők. Prágából jelentik: A büntetőbíróság tegnap két kommunistát vont felelősségre, akik a prágai németellenes zavargások alkalmával vezetőszeret játszottak. Egyiküket nyilvános erőszakoskodás és hatósági parancsnak való ellenszégülés miatt nyolchónapi súlyos börtönre, a másikat hathónapi elzárásra ítélték.

— A bányamunkások helyzetével foglalkozik a nemzetközi munkaügyi hivatal. Brüsszelből jelentik: A nemzetközi munkaügyi hivatal igazgatótanácsa tegnap megkezdte a belga fővárosban új ülészkát. Az igazgatótanács a bányamunkaidő szabályozásával és a gyermekmunka problémájával foglalkozik. Argentina bejelentette visszalépését és újra részt fog venni a nemzetközi együttműködésben.

vagy

Bucuresti— (Az Uj Kelet nescu kormányrendbeli nehézségek is meglepte, ajánlta utódian audienciát Mironescut bírósággal. A legparasztpárt akadt. A pár része különböző kormány és a ségével. Edd maradt szeméfrakciók közömelehetős ba teremtettek.

A b

A második térümi tárcatá Vaida Sándor okok miatt el a terv merült miniszter legyban hangozta követi Maniutást. Ebben az délyi minisztermányban: Pop edélyiek nem bele. Másrészkérdés, vajjon mögött nem-e meg, hogy a kleteket meghiús pártot ellenzék

Ettől függetl miniszteri tárc más nehézségek élére olyan po aki az uralkodó Junian e feltét a volt igazsághuzódozott ettő erdélyi prefektu Felmerült Ca tartományi igaz azonban az volt csak Mironescu ben az esetben mot is takta be. Végül figye beszarábiaikat ideológiai terr léptek fel

Jorga bu

Jorga profess kezű feltűnéstke uju-kormány ler

Maniu nem v visszavonulni.

Ez a ritka, r gatag és törhete megadni magát terköllégájának helyzetbe hozn szemben. Rógóta merem baráti mo azon ütéseiből adott, amikor l sor és amikor b

Jaroszi

Infante

Viszontag hábc

A világháboru szatirikus regény rakozik világirod vált humoros mű és több szindaral gényből, amelybe bolond, hogy má het, mond vélem tézményekről, de buggyan ki a ka KAPHATÓ KÖNYVOS

Visszavonult-e Maniu, vagy pedig csak új győzelmet készít elő

Jorga professzor érdekes cikke Maniu lemondásáról

Bucuresti—Bukarest, október 9. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Mironescu kormányalakítási kísérlete több rendbeli nehézséggel találkozott. A nemzeti pártot mindenekelőtt is meglepte, hogy Maniu Mihalache ajánlta utódjául s Mihalache és Junian audienciája után a király mégis Mironescut bizta meg a kormányalakítással. A legelső nehézség a nemzeti párt általános helyzetéből fakadt. A pártvezetőknek egy jelentős része különböző okokból elégedetlen a kormány és a párt két éves tevékenységével. Eddig még kielégítően maradt személyi ambíciók, az egyes frakciók közötti állandó surlódások meglehetősen barátságos atmoszférát teremtettek.

A belügyi tárca nehézségei

A második nehézség a belügyminiszteri tárcza betöltéséből következett. Vaida Sándor személyétől különböző okok miatt el kellett tekinteni s így az a terv merült fel, hogy Vaida külügyminiszter legyen. Vaida Sándor azonban hangoztatta barátai előtt, hogy követi Maniut és nem vállal megbízatást. Ebben az esetben csak egy erdélyi miniszter maradt volna a kormányban: Popovici Mihály, míg az erdélyiek nem nagyon mentek volna bele. Másrészt pedig felmerült a kérdés, vajjon Vaida magatartása mögött nem-e az a szándék húzódik meg, hogy a kormányalakítási kísérleteket meghiúsítsák és ezzel az egész pártot ellenzékbe vigyék?

Ettől függetlenül azonban a belügyminiszteri tárcza betöltésének kérdése más nehézségekbe is ütközött. E tárcza élére olyan politikust kellett jelölni, aki az uralkodó teljes bizalmát bírja. Junian e feltételnek megfelelt volna, a volt igazságügyminiszter azonban hűdözött ettől, attól tartva, hogy az erdélyi prefektusok szabotálni fogják. Felmerült Camarasescu munténiai tartományi igazgató személye is. Nála azonban az volt a baj, hogy ő, akárcsak Mironescu is, takista volt s ebben az esetben a belügyminiszteri tisztséget is takista személy töltötte volna be. Végül figyelembe kellett venni a beszűkülő körülményeket is, akik különböző ideológiai természetű kívánságokkal léptek fel.

Jorga bucsuzatója Maniuról...

Jorga professzor lapjában a következő feltűnést keltő cikket írta a Maniu-kormány lemondásáról:

Maniu nem vonult vissza, nem tud visszavonulni.

Ez a ritka, rejtett energiája, hallgatag és törhetetlen ember nem fogja megadni magát azért, mert két miniszterterfollégájának sikerült lehetetlen helyzetbe hozni őt az uralkodóval szemben. Régóta ismerem Maniut. Ismerem barátai mosolyaiból, de ismerem azon utéseiből is, amelyeket nekem adott, amikor leszámolásra került a sor és amikor bizonyos volt abban,

Jarosláv Hasek:

Infanterist Svejk

Viszontagságai a nagy háboruban I.

A világháború egyetlen humoros, szatirikus regénye, amely méltán sorakozik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több színdarab készült ebből a regényből, amelyben Svejk, aki olyan bolond, hogy már bölcsnek is elmelehet, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyű buggyan ki a kacagástól. Ára 95 lej.

KAPHATÓ AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYÁBAN

hogy én nem védekezhetem ama győzelmek után, amelyeket olyan eszközökkel vívott ki, aminőket én soha nem használtam.

Mikor a nemzeti egyesülés megtörtént, megmondotta nekem nyíltan, mit akar: „egy országos pártot”.

— Valamenyiünkkel együtt? — kérdeztem.

Hallgatott. A hallgatás ezt mondta: — Mindannyiatokkal alattam, vagy mindannyiatokkal megsemmisítve. Sokan vannak, akiket az ítélet második része ért.

Maniut nem irányítja a teremtő erők nagylelkű lendülete. Akkor kevésbé erős volna. A nagylelkűség lefegyverzi az embert. Az uralkodásért való uralkodásnak hideg ösztöne vezeti őt, amelyért feláldozott mindent, ami ebben az életben öröm, élvezet, boldogság. A középkori misztikusok ösztöne ez, akiket az Isten választott ki egy sajnálkozás nélkül feláldozott világ romjai fölé.

Maniu nem vonult vissza, nem tud visszavonulni. Amit látunk, nem egyéb, mint egyike azoknak a manővereknek, amelyeket a jövő győzelméért folytat.

A szovjet ki akarja cserélni párizsi nagykövetségének és kereskedelmi képviselőitnek egész személyzetét

Akik a visszahívási parancsnak nem tesznek eleget, azokat halálra ítélik

London, október 9. A Daily Mail rigai távirata közli, hogy a szovjet ki akarja cserélni párizsi nagykövetségének és kereskedelmi képviselőitnek egész személyzetét. Beavatott helyről származó információk szerint

Moszkvában a nagykövetség és a kereskedelmi képviselőalkalmazottait megbízhatatlannak tartják s ezért történik meg visszahívásuk.

A rigai jelentés szerint mindazon tisztviselőknek, akik a visszahívási

rendeletnek eleget tesznek, Moszkvában három havi fizetést helyeztek kifizetésbe jutálnul, azokat pedig, akik a parancsnak ellene szegülnek, vágyonellkobzással és in contumaciam halálbüntetéssel sújtják.

A husz brazilai szövetséges állam közül kilencben már a forradalmárok birtokolják a hatalmat

A központi kormány beszüntette a magán-telefonbeszélgetést és kemény cenzurát gyakorol

A kormány kommunikéje szerint a helyzet nem súlyos

Newyork, október 9. A lapok közlik Rio de Janeiróból érkezett távirataik alapján a brazilai kormány kommunikéjét, amely megállapítani kívánja, hogy a forradalmi mozgalmak által teremtett helyzet nem olyan súlyos, mint ahogy azt a külföldi sajtó felütneti. A kormány hangoztatja, hogy erős hadsereg felett rendelkezik és a mozgósítás befejezése után teljes erővel hozzáll a felkelés likvidálásához. A kommuniké megáfolja azokat a híreket, mintha a haditengerészet legénysége körében is hódítana a lázadás. Az Associated Press jelenti a brazilai határvidékről, hogy a felkelők Pernambuco állam több városát 24 óras kemény harc után birtokukba vették. A lakosság örül a Fávora tá-

bornok, felkelő vezér vezénylete alatt álló csapatok bevonulásának. Az állam elnöke, Estacio Coimbra elmenekült s helyét a forradalmárok a bevonulás után azonnal betöltötték Carlos Lima-Cavalcantival, a forradalom egyik szellemi vezérével. Rio Grande del Norte államban Natal fegyverhasználat nélkül forradalmár kézre került. Montevidéoba érkezett jelentések arról számolnak be, hogy a déli államokban a felkelők ellen küldött repülőgépek pilótái gépekkel együtt átszöktek a forradalmárokhoz s most őket szolgálják.

Newyork, október 9. Washington Luiz braziliai elnököt újra visszavonulásra szólították fel. A forradalmi mozgalom újabb eredményeket mutathat fel. Rio

de Janeiróban a bevonuló tartalékosokat nagy sietséggel fegyverzik fel és tíz napon belül a lázadási területre akarják küldeni.

Párizs, október 9. A Chicago Tribune riodejaneirói jelentései szerint Braziliában beszüntették a magán-telefonbeszélgetéseket és eltították magántáviratok postai továbbítását. A cenzura szigorúan működik.

Montevidéoba érkezett jelentések meg erősítik azt a hírt, hogy husz szövetséges állam közül kilencben a felkelők birtokolják a hatalmat és nem hajlandók semmiféle központi utasításnak eleget tenni csak abban az esetben, ha a szövetségi kormány Rio de Janeiróban véggéppen leteszi a hatalmat.

Súlyos visszaéléseket derített ki a csernovici törvényszéki panamák vizsgálatára kiküldött bizottság

Sorra nyugdíjazzák a visszaélésekben bűnösnek talált bírákat

Csernovic, október 9. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Megirtuk, hogy Csernovicban példátlanul álló igazságügyi botrány történt. Megállapítást nyert, hogy a csernovici törvényszék és tábla egyes bírái megfelelő honorárium ellenében bizonyos csernovici ügyvédek védenéit felmentették. Ez a szokás egész Bukovinára kiterjedt olyannyira, hogy egyes megvesztegetési ügyekről már-már nyíltan beszéltek az emberek. Névtelen feljelentésre Junian igazságügyminiszter vizsgálatot rendelt el, am előtt még ez befejeződött volna, a csernovici és a strojineti törvényszék egy-egy bíróját beadták lemondásukat. A vizsgálat eredményéről egyelőre bővebb részletek nem szivárogtak ki, mert a kihallgatásokat a legnagyobb diszkreció mellett folytatják. A vizsgálat azonban érthető nagy feltűnést keltett és szenvedélyes viták tárgyát képezi Csernovicban, annál is inkább, mert az ügyben néhány csernovici jónévű ügyvéd is be volt keverve.

A kihallgatásokat Ariton táblai tanácsos vezeti s azoknak első eredménye az volt, hogy a fenti három bíró nyugdíjazták. Most másik három bíró ügyében folynak a kihallgatások, akik ellen ugyancsak súlyos vádak emeltek. A csernovici bírói kar nagy érdeklődéssel várja a vizsgálatok eredményét s egyesek követelik, hogy a hatóságok derítsenek teljes világosságot erre a kérdésre, lemondva a szegényt a bukovinai bírói karról, amely eddig a megvesztegethetlenség hírnevének örvendett.

A korrupt bírák tekintélyes csernovici ügyvédekkel álltak összeköttetésben, akik fantasztikus összegeket kerestek azzal, hogy igen fontos perekben kedvező ítéleteket vásároltak. A Dimineata szerint Radulescu egyetemi tanár, a csernovici bírói kar dékánja, kijelentette, hogy erkölcsileg kötelességének érzi teljes mértékben támogatását nyújtani a purifikálás munkájához az ügyvédi kar presztízse érdekében. A gyanúsított ügyvédekkel szemben egyéb-

ként már az ügyészség is megindította a vizsgálatot. A csernovici főügyész felhívta az ügyvéd kamarát, hogy boosátsa rendelkezésére a szükséges aktákat. Hogy az ügyvédi kamara az esetleges marasztaló bírói ítéletet megelőzze, fegyelmi elé állította a gyanúsított ügyvédeket.

— Lemondott a litván külügyminiszter. Kovnobl jelentik, hogy az elnöki palotában tegnapi minisztertanács volt, mely után a litván külügyminiszter bejelentette lemondását. A kovnoi lapok szerint a miniszter visszalépésére az a körülmény adott okot, hogy Litvániában általános tiltakozás fogadta a német delegációval Genfben folytatott tanácskozásait és megállapodását a Memelvidék kormányzásáról. A miniszterrel a kormány sem volt egységesen szolidáris s ezért határozta el magát a külügyminiszter a visszalépésre.

A szexuális forradalom apostolai között

Magnus Hirschfeld nyilatkozik az Uj Keletnek

Bécs, szeptember végén. (Az Uj Kelet kiküldött munkatársától). Nagyon valószínű, hogy Bécs közönségében és az odaözönlött idegenek között számosan voltak olyanok, akik a szexuálreformerek kongresszusa mögött a pikantéria izgalmát keresték. A pikantéria és a titokzosság sötét misztikumát, mely mindig ott burjánzik legjobban, ahol az elavult tilamak fája korhadó sövényt fon a komolyan várt és komolyan akart jövendő elé. És ez nem is csodálatos, különösen Bécsben nem, ahol a katolicizmus, a gótika, Haydn és Mozart muzikája oly hosszú évszázadokon keresztül uralkodott a lelkeken s ma is át-áttörte drapériáival az új festési, vörös szintombókon.

Amikor e kongresszus tarka népe felvonult a Konzerthaus folyosóján és beözönlött a monumentális nagyterembe, önkénytelenül is a jó öreg Anatole France mondása jutott eszembe: „A katolicizmus azzal, hogy bünné nyilvánította a szerelmet — egyben vonzóvá tette azok szemében is, akik egyébként nem termettek szerelemre“. És valóban: a komoly tudományos érdeklődőkön, a komor tekintetű szociológusokon kívül, egész csomó olyan nő és férfi tolongott a Konzerthaus termeiben, akiket ennek a romantikának levegője terelt csak be a szexuálreformerek kongresszusára.

Holott mindaz, ami a szerelem körül mindezt mint romantika, elvárhatatlan szenvedés, kiegyenlíthetetlen ellentét és mint dogmatikusan hitt erkölcsi parancs sűrűsödött: ezen a konferencián a kor hideg, szemlélődő, a bonékés éles villanását ragyogató tudományosságát terült ki a hallgatók elé. A fájdalom, a szenvedések végtelen sorozata ezen a kongresszuson statisztikai adatokká szürkült, a romantika színe sötét szociális háttérrel sötétedett, az erkölcsi korlátok szövevénye elviselhetetlen börtönfalak magasságára mutatott rá, amelyeket lerombolni, új tartalommal kitölteni az új emberiség egyik legnagyobb feladata kell hogy legyen.

Világviszonylatban is kiemelkedő koponyák ülték körül az elnöki asztal zöld posztóját, az európai kultúrvilág legharcosabb s legjelentékenyebb vezetőgyéniségei, akik tudományos kutatásait, tudományos meggyőződésüket minden körülmények között össze akarják egyeztetni a gyakorlati feladatokkal, az emberiség megválasztásának nagy művei. Az elnöki tisztet Magnus Hirschfeld, a világhírű tudós, Berlin városának egészségügyi főtanácsosa töltötte be s tőle jobbra és balra a legérdekesebb fejek, a legkülönbözőbb típusok megfestetői foglaltak helyet: Ernst Toller, a nagy német költő, Max Haddam, a híres berlini szexuálpszichológus, Vachet professor Párizsból, Hottensen asszony Norvégiából, Margarete Hielferding, az európai szociális nőmozgalom hírneves vezéregyénisége, Norman Haire dr., az angolok küldötte, stb. stb...

A karzatokon a tekintetek összevillannak, az ajkak csodálkozó kérdésre nyílnak:

— Hol maradt Freud professor?

A kérdésre senkisémet tudott volna választ adni, minden bizonyonnal a kongresszus elnöksége sem. Bizonyos azonban, hogy Freud professor, akinek arcképe minden nagyobb bécsi könyv kereskedés ablakában ott diszlik s aki talán a leghivatottabb volna azokra a kérdésekre felelni, amelyeket ez a kongresszus felvetett, nem volt sehol. Pedig letagadhatatlan, hogy mindazok az eszmék, mindazok a gondolatok, amelyek a kongresszus olykor egészen heves tanácskozásain felmerültek, ennek a nagy bécsi zsidó tudós-

nak könyveiben és felfedezéseiben lát tak először napvilágot. A forradalom, mely egy új erkölcsi kódex lefektetését tüzte ki feladatául, tőle indult ki s bizony meglehetősen furcsa volt, hogy ez a kongresszus nélküle, sőt bizonyos vonatkozásban ellene zajlott le. Még pedig pont Bécs városában, a pszichoanalízis hazájában. Furcsa, de érthető: Freud professor ma is megmaradt a szigorú tudományosságnál: — ő nem vonta le elmélete gyakorlati konzekvenciáit...

Magnus Hirschfeld kis, tömzsi emberke, impozáns bajusszal az ajkai fölött; az ember inkább porosz postahivatalnoknak nézne, mint forradalmi álláspontot hirdető tudósnak. De amikor beszélni kezd, tagolt és erőteljesen kimondott szavain keresztül a meggyőződés és a tudományos komolyság heve érződik. Nincsenek gesztusai, csak meggyőző érvei vannak. Senkit sem lelkesít fel, de szavai bátorságával, szókimondásának merész-ségével mindenkit megdöbent:

— Már Nietzsche megmondotta, hogy mindaz, ami természetes, nem lehet erkölcses. Minden kialakuló új társadalmi forma új erkölcsi alapelveket fektetett le s a mulandóságra ítélt jelen formáinak át kell alakulniok egy új, utban levő társadalmi alakulás erkölcsi formáivá, amelyeket az emberszeretet, a szociális felszabadulás és a tudomány megismeréseinek tartalmával kell megtölteni.

Beszédének végén zúgó taps hangzott fel; tapsoltak talán azok is, akik lelkiük mélyén nem értettek vele egyet. Tapsoltak főleg a karzatokon helyet foglaló proletárfiúk és leányok, de nem hiányzott a lelkesedés pirja elégsám dármák arcain sem.

Magnus Hirschfeldnél Ernst Toller sokkal jobb szónok, sokkal drámaibb, sokkal dinamikusabb. Markáns arcán már nem látszanak a börtönben töltött évek szenvedéseinek nyomai, de amikor a maga és volt cellatársai szenvedéséről beszélt, hangja lázadásba és forróságba csapott át. Hangosan követeli a mai börtönrendszer embertelenségeinek megszüntetését, tiltakozik az ellen, hogy embereket, akik legtöbbször a mai be rendezkedés áldozataiként kerülnek a börtönökbe, teljesen megfoszsanak legtermészetesebb jogaiktól, megfoszszák őket a szexuális élet lehetőségétől. Különösen a politikai foglyok jogait hangsúlyoztatja, akiket nem lehet kényszeríteni semmiféle törvény nevében arra, hogy ösztönüket kimerítsék és tévelygésekknek szolgáltassák ki.

Zúgó tetszéstörő, forró tapsok jeleztek, hogy Ernst Toller költői lendülete nem tévesztette el hatását hallgatóira. Előadása végén rajongó tekintetű lányok és asszonyok vették körül a német költőt, akinek alakja mind sűrűbben tűnik fel az európai kongresszusokon, aki költői alkotásainál talán sokkal többre becsüli agitatórikus tevékenységét és akinek az a telfogása, hogy mint az antik igehirdetőnek, neki is városról-városra kell járnia, hogy hangot adjon az emberiség méltatlan szenvedéseinek és a szenvedések ellen harcba, küzdelemre hívja fel embertársait...

Egy Bécsben élő újságíró barátommal a kongresszus második napján felkerestem Magnus Hirschfeldet, hogy interjút kérjek tőle az Uj Kelet számára. A professor kérdéseinkre komoly és mégis jóvialis választ ad:

— Hogy várunk-e komoly gyakorlati eredményt ettől a kongresszustól? En már azt is komoly gyakorlati eredménynek tartom, hogy eszméink és gondolataink ma már széles tömegekben verték gyökeret s hogy a szexuális evolúció csaknem revolúciós nyíltsággal tör utat magának az egész világon. A felvilágosodás szelleme ma már nyílt útközben áll a klerikális és dogmatikus hagyományokkal, amelyek egy letűnésre ítélt világ utolsó mentősvárai. Az kétségtelen, hogy az államok törvényhozásában ez az evolúció még nem tört utat magának. Nagyjában még mindig ugyanazok az elavult törvények szabályozzák a

Szombaton este kilenckor, hétfőn és kedden este félkilenckor teljesen új kiállításban, elsőrendű szereposztásban
A szezon első premierje

A NAGYSÁGOS ASSZONY ÁLMODIK

Fodor Kászló háromfelvonásos vígjátéka, a főszerepekben

Kaszab, Földenyi, Totó Elek

Előtte

SIRATÓBAN

Szentimrei Jenő eredeti kalotaszegi parasztkomédiája
Valódi kalotaszegi butorok, szöttesek, eredeti népviselet

Rendes, olcsó helyárak

Rendes, olcsó helyárak

nemek együttélését, amelyek az új termelési és társadalmi viszonyok közepette valóságos anakronizmusok. Azonban csak idő kérdése, hogy az a szellemi forradalom, mely a társadalom széles rétegeiben már a gyakorlatban érvényesül, nemsokára az államok törvényhozásában is gyakorlati kitejezésre jusson. Ezt a folyamatot feltartóztatni ép olyan meddő akarát, mint amilyen nevetséges. Lehetetlen elgondolni, hogy ötezer év előtti társadalmi és kulturális viszonyokat kifejező erkölcsi törvények és közéleti jogok, a repülőgép, a biokémia és a szocializmus korszakában még érvénytelenségükkel bírassanak. *A szerelmi élet területén a szabályokai orvosoknak és szociológusoknak kell megteremteniök, nem pedig teológusoknak.* Az emberiség boldogsága és boldogulása nemsokára a rendelkezésére álló anyagi eszközök igazságos és racionális elosztásától függ hanem attól is, hogy a szerelmi élet ne tragikus konfliktusok, szenvedések, hanem a lehető legtöbb ember számára a lehető legtöbb boldogság forrása legyen.

— Hiszem és remélem, hogy a munka-

nélküliség, a fokozódó nyomor közepette még azok az államok is kényszerülve lesznek a haladó törvényhozás bevezetésére, amelyeknek kormányzatában egyébként még mindig a maradiság és az osztályérdek érvényesülnek.

Ezeket mondotta Magnus Hirschfeld az őszi délutánban, melynek sugari aranyosan és lágyos melegséggel hullottak a Ring téra és sétálóira. Eppen a burg kert előtt mentünk el, amelynek sarkán Goethe szobra áll. A csodálatos tej mintha mosolygott volna az őszi délutánban, mintha ebben a mosolyban némi nyelhe guny villant volna fel, mintha a bronz-szajak szélén egy elröppenni készülő mondat formálódott volna ki:

— Mindezt én már egy évszázaddal előbb megállapítottam.

Az este beálltával pedig fiatal párok suhantak végig a Ringeken, Schönbrunn íái alatt, vidám kacajok hangzottak fel az estében: az élet Bécsben már régen megelőzte a szociológusok követéseit.

Salamon László

Masaryk elnök intervjúja Capek, az ismert cseh író előtt

— az intervjúról általában és az amerikai újságírók felületességéről

A Neue Freie Presse által közölt Masaryk-interjú epilógusa

Prága, október 9. A „Lidové Noviny“ vasárnapi számában közli Karel Capek ismert cseh író beszélgetését Masaryk köztársasági elnökkel, aki úttal az interjúkról általában mondotta el véleményét és kitért a „Neue Freie Presse“ben megjelent állítólagos beszélgetésére is. A „Lidové Noviny“ban közzétett beszélgetés magyar fordításban a következő:

— Újságjaink olvasása közben többször csodálkoztam azon, hogy újságíróink és néha politikusaink is milyen kevéssé használják fel az újságírók privilégiumát, azt, hogy pontosan és lehetőleg azonnal legyenek informálva.

Nálunk egyre kézzel-kézzel adják a jelentéseket és az idézeteket. A második kézből származó értesülésekről írnak azután, ahelyett, hogy az újságíró kezébe vennék a telefont és illetékes helyen megkérdéznék, igaz-e a másik lap jelentése.

Talán újságaink még nem jöttek annak tudatára, hogy ez nemcsak kötelességük, hanem ehhez joguk is van. Minden hatóság megadja nekik hatáskörében a kívánt fölvilágosításokat, már amennyiben ez nem ütközik közérdekbe. Az én irodám legalább is mindig az újságírók rendelkezésére áll, ahányszor csak komoly kérdéssel fordulnak ahhoz.

„Nem adtam interjút“

— Most is hasonló esetem van Polson-Newton órnagy ur interjújával. Az újságok egyszerű érdeklődésre megtudták volna, hogy én nem adtam interjút. Interjúnak csak az előre a nyilvánosság számára rendelkezésre bocsátott beszélgetést szabad tekinteni és az ilyen interjút, amennyiben az közérdeket érint, közzététel előtt bemutatják annak akitől az interjú származik. Eleinte nem így tettem, megbíztam a tudósítókban, hogy megértették interpretációm. Kiderült azonban, hogy az idegen újságírók többsége nem eléggé ismeri a mi viszonyainkat és a közepurópai viszonyokat és ezért az interjúkat közzétételük előtt ellenőrzöm.

Az újságírók figyetlensége — Azt hiszem, az ilyen interjú nem is kellene csinálni. Egyébként elég lett

volna egy pillantást vetni a „Neue Freie Presse“-be, ahol nincs szó interjúról. A „Neue Freie Presse“ cikke felett kitéjeztem olvasható: „Aus einem Gespräch“ (Egy beszélgetésből). Bosszant engem, hogy erről beszéltek. Bosszant az újságok figyetlensége, amelyek még azt sem nézik meg alaposan, ahonnan meszemenő következtetéseket vonnak le. Ha még saját újságíróink és vezető politikusaink sem elég óvatosak, hogyan várjuk el ezt egy idegen újságírótól, aki ellögtelt velünk szemben?

Az interjúk a sajtó elamerikai-sodásának következményei

— Az interjúkkal egyébként is jó és rossz tapasztalataink egyaránt vannak. Mint újságíró megfigyelhettem, hogy a világsajtóban és a belöldi lapudósításban is változnak a módszerek. Azelőtt a nagy újságok a külföldi világ- városokban állandó levelezőt tartottak, mondhatnám újságírói követet, amilyen például Steed barátunk volt. Az ilyen állandó tudósító mindig jobban volt informálva és óvakodott attól, hogy másodkézből vett megbízhatatlan híreket röptessen világgá. Ezek a tudósítók féltek attól, hogy elvesztik jó összeköttetéseiket. Ugy látom, hogy ma az ilyen újságírói egyéniségeket a legkülönbözőbb újságírók háttérbe szorítják. Az ilyen ügynökség mögött nem áll egy bizonyos újság, hanem a legtöbb-ször valamilyen pénzügyi vagy politikai koncern. Ez azt jelenti, hogy az ügy- nökségek hiteit óvatossággal és kritikával kell fogadni és főleg iparkodni kell arra, hogy az olvasót figyelmeztessük a hír eredetére. Az interjúk véleményem szerint a sajtó elamerikai-sodásának a következményei. Az amerikai újságíró nem sokat jár utána a dolgoknak, hanem lehetőleg értesülést akar hozni, inkább felületes értesülést, mint mély- értelmű megsejtést. Talán nem mindig helyes ez így, de mégis így van és ehhez a módszerhez a sajtó nagyrésze alkalmazkodik.

„Védelem“

— Romániában a védelem helyzet. Mindegyik számszerű viszonyok között a zsidó él. gárság elnyerés románság testét eltörlő okozó összeütközést jelöl. lakosság egy rész- gyek: az ország- szakon megy k- oldást csak a k- zsidó vezetők

Egy alkalommal nea Eyreilor-n Megkérdeztem t e szervezetenk. „Védelmi intéz- választam én - valamelyes táma a támadások n állnak a védelem védekezés támad Nem helyes ez a védekezés az, ha ságba, amelynek bizonyos erköl- áldozatok árán is nek nem kellene folytatni.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI AL- LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KE- LET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Averescu szervezz

Bucuresti— (Az Uj Kele Gafencu, Duc sok után a Z karesti tudós rescu marsall mitizmus kér tikai pártok veleitási köz kérdéssel kap különleges he vezére, aki egy nagy katonai s aki tulságos el a hadsereg- jes megértésé kérdéssel szem amelyet a Zsidó sítójának adott ezt a megállap az antiszemita nem is mondja metódusát köv dezaprobál, antiszemita k tát“ keresi azo Az pedig, am zsidó szervezz mond, fölötté

Roma robba des..

— Nyilván létezik antiszem- ről-időre kirob- kozatát Averes- koll és intézke- törésekkel szem is, hogy ez leh- latomból tudom- tézkedéseket ér- pedig sikerrel. antiszemita mo- terének megér- országi katonai tanulmányaima- tül három zsidó- azonban csak- tudtam meg, h- csak egy külön- alatt az idő ala- celtást sem ha- hette volna ve- nak közöttünk.

„Védelem“

— Romániában a védelem helyzet. Mindegyik számszerű viszonyok között a zsidó él. gárság elnyerés románság testét eltörlő okozó összeütközést jelöl. lakosság egy rész- gyek: az ország- szakon megy k- oldást csak a k- zsidó vezetők

Averescu marsall a Zsidó Távirati Iroda ankéján

„Sok a zsidó, — a külföldi sajtó támadja Romániát — és a zsidók nem akarnak asszimilálódni

— ez az oka az antiszemita mozgalomnak — mondja Averescu, aki egyként elítéli a kilengéseket, Gogát filozofizáló tartja és a zsidókat csak mint izraelitákat látja szívesen

Averescu egyetlen kisebbségnek sem ismeri el a jogát, hogy önálló pártot szervezzon

Bucuresti—Bukarest, október 9. (Az Uj Kelet tudósítójától). Jorga, Gafencu, Duca és más román politikusok után a Zsidó Távirati Iroda bukaresti tudósítója megszólaltatta Averescu marsallt is, a romániai antiszemita vezetései között is. A román politikai pártok vezetőinek antiszemita veletlései között is. Am a zsidókérdéssel kapcsolatban ezek között is különleges helyet foglal el a néppárt vezetője, aki egyszerű káplárként kezdte nagy katonai és politikai karrierjét s aki tulságosan hosszú időt töltött el a hadseregben, sem minthogy teljes megértéssel viseltethetne a zsidókérdéssel szemben. Az a nyilatkozat, amelyet a Zsidó Távirati Iroda tudósítójának adott, mindenben megerősíti ezt a megállapítást. Averescu marsall az antiszemitizmussal szemben — ha nem is mondja ki — lényegében Cuza metódusát követi. Nem aprobál, nem dezaprobál, hanem megállapítja az antiszemita kilengések „magyarazatait” keresi azoknak orvossága helyett. Az pedig, amit Averescu marsall a zsidó szervezetek szükségességéről mond, föltöbb szűk horizontra vall.

Romániában időről-időre kirobban az antiszemita kérdés...

Nyilvánvaló, hogy Romániában létezik antiszemita kérdés és ez időről-időre kirobban — kezdette nyilatkozatát Averescu. — Ezzel számolni kell és intézkedéseket kell tenni a kitérésekkel szemben — és én hiszem is, hogy ez lehetséges. Saját tapasztalatomból tudom, hiszen ezeket az intézkedéseket én is gyakoroltam, még pedig sikerrel. Más kérdés a romániai antiszemita mozgalom okainak és hátterének megértése. Midőn az olaszországi katonai akadémián folytattam tanulmányaimat, három éven keresztül három zsidó kollégám volt, akikről azonban csak a harmadik év végén tudtam meg, hogy zsidók és akkor is csak egy különös véletlen folytán. Ez alatt az idő alatt egyetlen szót, vagy célszót sem hallottam, amely elhithette volna velem, hogy zsidók vannak közöttünk.

„Védelem szüli a támadást...”

Romániában egészen más a helyzet. Mindenekelőtt is más a számszerű viszonyok: nálunk nagy tömeg zsidó él. A zsidók az állampolgárság elnyerése után elárasztották a románság testét és igen érezhető réteg eltolódást okoztak, ami miatt érdekösszeütközést idéztek elő a környező lakosság egy részében. Hogy rövid legyen az ország most válságos korszakán meggyerezés és én a megoldást csak a kormányok, valamint a zsidó vezetők bölcsességében látom. Egy alkalommal felkeresett az Uniuinea Evreilor-nak egy delegációja. Megkérdeztem tőlük, hogy mi a célja a szervezetnek, mire azt válaszolták: „Védelmi intézkedés”. De hiszen — válaszoltam én — az ilyesmi feltételez valamelyes támadást és különös, hogy a támadások rendszerint arányban állnak a védelemmel, sőt mi több, a védekezés támadást vonz és idéz elő. Nem helyes ez az út, hiszen a legjobb védekezés az, ha beolvadnak a lakosságba, amelynek körében élnek, még bizonyos erkölcsi és lelkiismeretű áldozatok árán is. A zsidóság vezetőinek nem kellene szeparatista politikát folytatni.

— Ön tehát egy zsidó párt, vagy nemzeti zsidó szervezet ellen foglal állást — kérdezte a zsidó újságíró.

A marsall a következőket válaszolta: *A marsall nem ismeri el a zsidó politikai szervezeteket*

Bármilyen nemzeti alapon álló zsidó politikai szervezet ellen vagyok csak a tulajdonképpeni politikai szervezetek létezését helyeslem. A különálló politikai szervezet jogát egyik kisebbségnek sem ismerem el, annál kevésbé a zsidóknak, akiknek mindenben azonosítani kell magukat velünk. Tudom, hogy a multban igazságtalanságok történtek velük szemben és sokat kellett szenvedniök, ennek magyarázata azonban az, hogy az elmúlt évtizedekben tulságosan nagy zsidó bevándorlásunk volt. Türelem kell tehát és a helyzet teljesen meg fog javulni. A zsidókban bizonyára megvan a jóakarata, hogy azonosítsák magukat velünk, ez a művelet azonban igen nehéz, erőteljes eltolódást idéz elő a joglalkozásokban és ezért az érdekösszeütközések erőszakos formájukban is természetesen. Éppen ezért nem kell sem egyik, sem másik részről olajat önteni a tüzre, hanem halzsamot kell tenni a sebre, hogy hegedjék. Vagy talán azt hiszi, hogy az igazságtalan mód, ahogy bennünket a külföldi sajtó támad és rágalmaz, nem hajt víz az antiszemita málmára? Az érzékenykedést egyik és másik részről is el kell hagyni s akkor a belső béke megteremthető lesz.

Az ITA tudósítója kifejtette Averescu marsall előtt, hogy a néppártot különösen Goga Octavian magatartása miatt tekintik antiszemita, minthogy Goga közismerten zsidóellenes érzelmű és ilyen természetű kijelentéseket még a parlamentben is tett. Averescu erre a következőket válaszolta:

Az Averescu pártban bőven vannak izraeliták

Az én pártom soha nem táplált sem nyiltan, sem titokban antiszemita érzelmeket. Ellenkezőleg, a pártomban igen sok zsidó van, akik bizalmi tisztségeket töltenek be a különböző vidéki szervezetekben. Az 1928 júliusában tartott pártkongresszuson dr. Markovits, az izraelita kisebbség nevében igen fontos nyilatkozatot tett, amelyben elég tétellel emelte ki, hogy a néppárt programjába felvettünk egy szakaszt, melyben világosan és pontosan precizirozzuk a párt álláspontját az antiszemita mozgalmakkal szemben, fenntartás nélkül elítélve azokat.

Egy gyakorlati példa

Nem hivatkozom azonban csupán szavakra és nyilatkozatokra, hanem egy igen konkrét tényre is. Midőn az első néppárti kormányt megalakítottam a pénzügyminisztériumot két részre akartam felosztani; egy az ország bevételeinek és kiadásainak minisztériumára és egy államkinestári minisztériumra, amelynek hatáskörébe az állami adósságok stb. tartoztak volna. A kinestári minisztériumot Blanc Móriának ajánlottam fel, aki azonban nem fogadta el azzal, hogy Aristid fia annak idején Japánban tartózkodott és így nem hagyhatja vezető nélkül a bankot. A visszatartás igaz oka azonban nem ez volt. Blanc Móri attól félt, hogy a liberálisok, látván, hogy tárcát vállal egy néppárti kormányban, nehézségeket fognak neki vagy bankjának okozni a Banca Nationalnál.

Goga éppugy nem antiszemita, akár a zsidó újságíró

— Ami pedig Gogát illeti, minthogy ő egy politikai párt tagja s annak vezetőségében helyet foglal, nem lehetnek

AMBROSI, FISCHER & CO
AIUD · JUD · ALBA

SIESSEN, HA MÉG TELJES VI-
RAGZASBAN AKARJA LÁTNI
RÓZSAISKOLÁNKAT

más szempontjai és érzelmei, mint a pártnak. Azt hiszem, hogy Goga ép oly kevésbé antiszemita, mint én vagy Ön, fordult a zsidó újságíróhoz Averescu. Ha Gogáról mégis az a téves vélemény terjedt el, hogy antiszemita, ennek oka abban a körülményben keresendő, hogy Goga és az erdélyiek egy része között áthidalhatatlan ellenségeskedés uralkodik a nemzeti kérdésben. Goga vad nacionalista, aki a regáti mentalitás felé hajlik. Ő mindig az erdélyieknek a régi királyságba való beolvadása mellett kardoskodott és mindazok, akik ezen ideológiával szembehelyezkedtek, kérelhetetlen ellenségei lettek.

Véletlenül zsidók voltak Goga ellenfelei

Az történet közben, hogy a bukaresti újságírók és publicisták egyrésze szimpatizált azokkal, akiknek Goga a nemzeti kérdésben hadat üzent. A körülmények végzetes összetalálkozása úgy akarta, hogy ezek az újságírók legnagyobb részét zsidó nemzetiségűek, Goga megítélte ezeket az újságírókat azzal, hogy személyükben támadta őket; ő pedig, miután személyükben gyengének érezték magukat, az antiszemitizmusra hártították át az ellenük irányuló támadásokat. Innen származik a Goga antiszemitizmusról szóló hír. Ezzel kapcsolatban talán érdekelni fogja, hogy midőn közvetlenül a háború befejezése után megalakítottam a népligát, beszéltem Cuzával s megmondtam neki, hogy nem engedek antiszemitizmust a ligába. Cuza erre a következőket válaszolta:

— Én nem aspirálok most még felelős helyekre. Ha majd aspirálni fogok, meglátom, mi lesz a teendőm.

— Látja tehát, — fejezte be nyilatkozatát Averescu — hogyha én a népligában nem engedélyeztem antiszemita érzelmeket, hogyan engedélyezhetnék a pártom vezetőségében antiszemitizmust?

Szombaton temetik el az R 101 áldozatait

Egyetlen áldozat személyazonosságát sem sikerült megállapítani — Amerika újabb két óriási Zeppelint épített

Párizs, október 9. Church mérnök, az R. 101 katasztrófájának második súlyos sebesültje ma délután egy negyed öt órakor a beauvaisi kórházban sérüléseibe belehalt. Apja és menyasszonya későn, másfél órával a halál beállta után érkeztek Beauvaisba.

Holnap átvizsik az R. 101 léghajó katasztrófája áldozatainak koporsóit a parlament Westminster-termébe s a ravatalos termet megnyitják a nagyközönség számára.

Délben a Szent Pál székesegyházban istentisztelet lesz, amelyen a király képviselőjében a walesi herceg is megjelenik. Az áldozatok temetése szombaton lesz Cardingtonban államköltségen a légi kikötő közelében ásott közös sirba.

A westminsteri kerület kápolnává átalakított halottasháza előtt állandóan nagyszámú közönség foglal helyet. A rendet angol repülőzredbeli katonák tartják fenn. A közönség zárt sorokban vonul el a felravatolozott koporsók előtt.

London, október 9. A Press Association egy angol repülőbiztosi nyilatkozatát közli, aki a légi katasztrófa Londonban felravatolozott koporsói mellett teljesített szolgálatot. A tiszt kijelentette, hogy a holttestek a felnyitott koporsókban 24 órán át voltak közszemlén és a hozzátartozók nagy számban járultak a koporsókhoz. En-

nek ellenére egy esetben sem sikerült az áldozatok személyazonosságát megállapítani, mert senkinek sem volt elég lelkiereje ahhoz, hogy hozzátartozójának biztos agnoszkálása végett a felismerhetetlenségig megsemmisített összes áldozatokat végigszemlélje. Laurent Eynac francia légügyi miniszter ma az angol fővárosba érkezett, hogy a francia delegáció élén részt vegyen az R. 101 áldozatainak végtisztességén.

Washington, október 9. A tengerészeti minisztérium vizsgáló bizottsága vizsgálat alá vette a hat év óta hasz-

nálatban lévő Los Angeles amerikai Zeppelin-típusú léghajót és engedélyezte újabb két évre további használatát. Érdekes, hogy a friedrichshafeni léghajóművek a léghajó átadásakor csak három évre vállaltak szavatosságot a léghajóért.

London, október 9. A Times washingtoni jelentése szerint az amerikai tengerészeti minisztérium kommunikáció közölte, hogy az amerikai léghajózási építkezési program semmi változást nem szenved. Legrövidebb időn belül újabb megbízásokat adnak két óriási Zeppelin építésére.

Egy francia óceánjáró hajós szigetet akar vásárolni, amelyet kiváló emberpéldányokkal szeretne benépesíteni

A hajósnak az a reménye, hogy a szigeten egy kiváló emberfaj fog kialakulni

Newyork, október 9. A Herald közlése szerint Alain Gerbault francia óceánjáróhajós sportember a Samoa szigetekről keletre ezer mérföldnyi távolságban szigetet készül vásárolni s akarja népesíteni minden fajta emberrel. Gerbault értelmileg és testileg a legjobban fejlett emberpéldányokat telepíti le a szigeten s az a

reménye, hogy a szigeten kiváló emberfaj fog kialakulni, amely ugy szellemileg, mint fizikailag tekintetben felülmulja a többi népfajokat. A sportember meg van győződve arról, hogy a szigeten letelepedő emberek utódai egyszerű rekordokat fognak elérni atlétikában, uszásban és a port minden ágában.

**DONSAGAI AL-
OK AZ UJ KE-
FABAN.**

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Munkelak utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

— Az osztrák újságírók egyesületének elnöke repülőszerelesség áldozata lett. Közölte az Uj Kelet, hogy a drezdai repülőter közelében lezuhant a „D 1930” nevű utasszállító repülőgép. A repülőgép áldozatait most agnoszkálták és megállapították, hogy az áldozatok között volt dr. Franz Kühnelt, az osztrák újságírószövetség elnöke. Az áldozatok között volt még Földes bécsi mérnök és a honkongi angol kereskedelmi társulat igazgatója: Mr. Blackwell. A bécsi újságírók elhatározták, hogy elnökük holtestét haza fogják szállítani és méltó halotti pompával temetik el.

— Váradi Ernő. Lapunk mai számában új névvel találkozunk az Uj Kelet olvasói: „Kaland a Weisser Hirschen” címmel. Váradi Ernő drezdai műegyetemi hallgató, dr. Váradi Ödön nagyváradi ügyvéd, közgazdasági író, fia írt színes, értékes közleményt. Váradi Ernő ezental is fel fogja keresni lapunkat tartalmas írásaival.

— Áradások Németországban. Berlinből jelentik: A nyugatnémetországi tartós esőzések veszedelmesen nő. A Mosel és mellékfolyói néhány óra leforgása alatt 1-2 méteres vívmelkedést mutatnak. A Mosel áradása miatt a Rajna Koblenztől feléle szintén árad.

— Női elnök az angol munkáspárt konferenciáján. Londonból jelentik: Tegnap kezdődött az északwalesi Londudno városában az angol munkáspárt évi konferenciája, amelyen ezuttal először elnököl egy nő: Miss Susan Laurence. A gyűlést, minthogy Macdonald a birodalmi konferencián van elfoglalva, Henderson külügyminiszter nyitotta meg. A megnyitó beszédet a radikális szocialisták több ízben megzavarták közbeküldésükkel. Követelték, hogy a kormány a munkanélküliség problémáit erélyesebb eszközökkel oldja meg és tegyen előkészületeket az üzemek szocializálására. Kritizálták azonfelül a kormányt Indiával szemben tanúsított magatartása és a leszerelés kérdésében mutatkozó erélytelensége miatt. Minthogy a vámkérdés körül a szocialisták pártfrakciói soraiban még nem alakult ki tisztázott vélemény, ezt a kérdést alighanem el fogják ejteni. A független szocialisták Maxton vezetői, aki olyan akció-programot állított fel, amely radikális követeléseiben sok tekintetben a bolsevikiek programjához hasonlít. Nem valószínű azonban, hogy a pártkonferencia elfogadja Maxton javaslatait és minden jel arra mutat, hogy kompromisszumos javaslatok fognak keresztül menni.

Arról értesülünk, hogy az Ambrosi, Fischer és Társai nagyenyedi cég, az általa már 1907-ben létesített Stirbey-féle faiskolát és szőlőoltványtelep kezelését újból átvette.

— Sajtóbemutató a legújabb táncokból. Dr. Radnay Zoltán és neje: Fényes Janka táncművészek október 4-én este a Magántisztviselők Szindikátusának helyiségében nagyszámú közönség és a sajtó képviselőinek jelenlétében sajtóbemutatót rendeztek a legújabb táncokból. Ez alkalommal a kiváló művészpár azokat a táncművészeket mutatta be, amelyeket a párizsi tánckongresszus elfogadott és jelenleg is tanítanak a párizsi táncakadémián. Az új táncok közül különösen a sima táncok vezetnek, amelyeket a foxtrott, a tangó és a bolus zenéjére lejtenek a párok. A nagyszámú megjelent közönség körében az összes új táncok nagy tetszésre találtak, de különösen a Caceson, Vals-Englez, The Pase és az ideai szezon legfavorizáltabb táncművésze: a Tango de Barcelona nyerte el a tetszés pálmáját. Az a meleg elismerés, amellyel a közönség dr. Radnay Zoltán és Fényes Janka pedagógiai felkészültségének adózott, bizonyítja, hogy az új táncok nemcsak művészi értéküknél fogva jelentenek egy új fejlődési etapot a mondán táncok világában, hanem izlésüknél, harmóniájuknál és koreográfiájuknál szépségüknél fogva is. Ugy a sajtó mint a közönség számos megjelent tagja meleg elismeréssel adózott a művészpárnak.

A G 38 óriásrepülőgép motorhenger-törés következtében kényszerleszállást végzett a mamaiai gyakorlótéren

Berlin, október 9. Zimmermann, a G. 38 óriási Junkers-repülőgép pilótája, Dessauba küldött rádiogramjában bejelentette, hogy Varsó felé vivő útjában, román területen, a mamaiai tűzérési gyakorlótéren motorhenger-törés miatt kényszerleszállást kellett

végeznie. Zimmermann közlése szerint senki sem sebesült meg. Repülő-utón új alkatrészek küldését kérte. Az alkatrészeket utba indították s így meg van a remény arra, hogy a G. 38 már holnap folytathatja útját a lengyel főváros felé.

Három és fél milliós alapítványt tett Paul Ehrlich, a világhírű zsidó tudós özvegye

Az első díjat és aranyérmét már kiadták

Berlin, október 9. Husz évvel ezelőtt az egész világ újjongó érdeklődéssel figyelt fel egy csöndben dolgozó zsidó tudós találmányára. A tudós dr. Paul Ehrlich, egy köngsbergi egyetemi magántanár volt, aki fel találta a Salvarsannak elnevezett szérumot: a vérba jások hatásos gyógyszerét. A Salvarsant azóta is az eddig legjobban bevált szernek ismerik a klinikákon és a magánpraxisban és e találmánynak tulajdonítható, hogy a vérbaj jelentősen csökkent az egész világon.

A találmány husz éves fordulójára alkalmával Hedwig Ehrlich asszony, az elhunyt világhírű tudós emlékére „Paul Ehrlich” alapítványt létesített. Az alap 85 ezer birodalmi márkára rug (kb. 3 és félmillió lej) és tudományos célokat szolgál. Az alap kamataiból ugyanis részesíteni fogják ösztöndíjak

ban azokat a fiatal tudósokat, akik a vegyi terápia, a vértudomány, a klinikai bakteriológia, a rákbetegség stb. terén hasznos munkát végeznek. Ezenkívül még egy Paul Ehrlich-érmét is alapítottak, amit azok kapnak, akik biológiai terén egészen kimagasló teljesítménnyel gyarapították a tudományos eredményeket. Az érmét első ízben a közelmúltban adták ki K. Landsteiner professzornak, a newyorki Rockefeller-intézet vezetőjének kitüntetésképpen azért, mert emberi vérsoportokat mutatott ki és ezzel a vértudatásnak egészen új utakat mutatott. A Paul Ehrlich-ösztöndíjat dr. E. Waldschmidt-Leitz professzor kapta meg, a prágai német műegyetem tanára, aki az Ehrlich-féle rendszer alapját bővítette ki értékes, új természettudományi találmányokkal.

— George Grosz újra a vádlottak padján. Berlinből jelentik: George Grosz, a szocialista rajzoló ismét, ezuttal nevedszer került a vádlottak padjára. A vád ezuttal istenkáromlás miatt szült ellene. Grosz élesen tiltakozott az ellen, hogy képei vallásellenesek lennének. Ő szocialista ugyan, de senkinek vallási érzelmeit nem tudja sérteni. Aki vallásellenességet talál képeiben és rajzaiban — mondotta — az félreérti őt. Nem

akarja bántani a keresztények vallásalapítóit, hanem azokat, akik tanításait félre értelmezik, vagyis főleg a papságot. A tárgyalás további során felmerült a kérdés, vajjon megidézzék-e a papság képviselőit szakértőként a képek és rajzok elbírálására. Ez ellen nemesak a védő tiltakozott, hanem maga az államügyész is fölöslegesen tartotta a papi szakértők meghívását. Arról van szó, — mondotta az

ügyész — hogy az egyszerű ember vallási érzését sértette meg George Grosz, képeivel és rajzaival. Ennek elbírálását pedig nyugodtan rá lehet bízni a bíróság tagjaira. A bíróság elnöke ezzel válaszolt, hogy nem az egyes ember vallási érzete döntő ebben a kérdésben, hanem a vallási közösségek reprezentánsainak véleménye. Ez okból a tárgyalást el is halasztották és a jövő tárgyalásra beidéztek a protestáns és katolikus egyházak képviselőit, azok közül egyetemi tanárokat.

Emelkedik az autógummi ára. Az autógummi-kartell tiszszázalékos ár-emelést léptetett életbe. A benzinkartell után most a gummi-kartell is megnehezíti az autópár helyzetét.

— Meghalt Pinkerton. Newyorkból jelentik: Allan Pinkerton, a világhírű detektív, akinek az Egyesült-Államok minden híresebb bűnügyének nyomozásában nagy szerepe volt, tegnap meghalt. Halála még a háboruban szerzett sebesülései miatt következett be.

— Irodalmi és publicisztikai élet Palesztinában. Jeruzsálemből jelentik: A palesztinai kormány a napokban adta ki az ország nevelésügyi jelentését. Ebből a jelentésből vesszük a következő, a zsidó kulturális életre vonatkozó érdekes adatokat. 1928 szeptemberétől 1929 szeptemberéig Palesztinában 409 könyv és hatvan újság jelent meg. A könyvek közül 349 héber nyelvű volt, vagyis naponta majdnem egy héber könyv jelent meg. Arab nyelven 19, angol nyelven 14, jiddis nyelven 15, németül 5, franiául 2 és olaszul 9 könyv hagyta el a sajtót Palesztinában. Tárgyaik szerint a könyvek így oszlanak meg: tankönyvek: 25 héber, 6 arab, 4 angol. Tudományos könyvek: 37 héber, vallási: 40 héber. Mesék: 39 héber. Szótár: 1 héber. Szép irodalom: 57 héber, 1 arab. Mezőgazdasági: 7 héber politikai: 19 héber, 2 angol. Orvosi: 4 héber. Jog: 7 héber. Gazdasági: 4 héber, művészeti: 3 héber, missziós kiadások: 2 angol, egyéb irodalom: 68 héber, 12 arab és angol. Az újságok közül 43 héber nyelvű volt, 7 arab, 5 angol, 2 jiddis, 2 német és egy olasz. Tartalmuk szerint a héber folyóiratok így oszlanak meg: 8 nevelésügyi, 10 politikai, 2 irodalmi, 2 mezőgazdasági, 7 éleláp, 3 orvosi, 1 ipari, 4 kereskedelmi, 3 vallási és 3 egyéb.

— A Haghibbor teniszszék és vívők eredetileg f. hó 12-ére tervezett első teadélutánja közbejött akadályok folytán elmarad és csak e hó 19-én d. u. fél 5 órai kezdettel a Newyork étteremben lesz megtartva.

— A Dévai Magyar Kaszinó ügye a tábla előtt. A kolozsvári tábla harmadik szekciója ma tárgyalta le az ismeretes Dévai Magyar Kaszinó fellebbezés ügyét dr. Popp Viktor elnöklete alatt. Olvasóink több hírlapi közleményből ismerik ennek az ügynek az előzményeit. A dévai Magyar Kaszinó már 1847-ben alakult és magyar áldozatkészségből szép palotát épített Déva főterén. 1919-ben a kormány a működését felfüggesztette. 1923-ban a prefektus egy teljesen idegenekből álló gyűlést hívott egybe, ahol elhatározták a kaszinó vagyonának elvételét. Leszavaztatták a Déván állomásozó összes román tisztet és kimondták, hogy a kaszinó vagyona a mai naptól kezdve a „Casina Nationala Romana” vagyona. És ezzel beültek a vagyonba. Hiába való volt minden panasz. Amikor az új jogiszemélyiségről szóló törvény megjelent, ez a társaság kérte a vagyonnak az átírását a román kaszinóra. A gyulafehérvári törvényszék ezt el is rendelte. Ez ellen élt fellebbezéssel a Magyar Kaszinó. Még 1928-ban a kolozsvári tábla elutasította a fellebbezést, de a bukaresti semmitőszék utasította a táblát, hogy az ügyet érdemben tárgyalja le. A bukaresti semmitőszék előtt annakidején a dévai Magyar Kaszinó képviselőt Bartha Ignác dr. ügyvéd látta el. A mai tárgyaláson a román kaszinó részéről Dratu Demeter ügyvéd jelent meg, a Magyar Kaszinót Bartha Ignác dr. képviselte. A tárgyalás folyamán érdekes megállapítást tett az elnök Popp Viktor, kuriai bír. Megállapította, hogy a román kaszinó ügyvédjének nem adhat meghatalmazást a román kaszinó, mert nincs még jogiszemélyisége. Felhívta, hogy a jövő tárgyaláson a meghatalmazási viszonyt tisztázza. Határozat hozatalra nem került azonban sor, mert Bartha dr. kérésére a tábla elrendelte a Magyar Kaszinó jogiszemélyiségére vonatkozó iratesomó beszerzését. A tárgyalást ezzel kapcsolatban elhalasztották novemberre.

— Azt mondják — vetjük közbe. Jannings nevet — A filmvilágom, többet k... mint én, miért n... a munkás?! Nem élni és szeretem a rep mégis mindig Emiatt Ameriká... hézségem is volt... ducerek nem tud... nem vállalom az... egészen megfelelő... sáson meg is fize... rietében aratott... gedték meg, hog... meg darabjaimat... Amerikában és ez... az ottani viszony... nehezen tudom m... zette beleélni. E... különbséget emlit... gátóltérítődnének... kat dolgozó film... bankbetétje van... még ma is azt his... vésznék okvetlen... nie kell. Itt nehez... hogy valaki sokat... Megkérdezzük,

hogya ha Intim beszélgetést a

Furcsa érzés s világhírű film. Jannings. Egész az ember az a minden mozdul merős” és amiko lyesen, félünk a nál azonban n aggodalomra. A a filmen, deris ber, mosolygós, los mozgékony lenséggel, amire lághírű művésze kezett Budapest pest sem ugy, riporterek raja autogrammkérő. Ő azonban látsz lést és a konve tul barátságos n ban próba közb társalgóban, ah varakozás után tesben maradni életéről mondjo len őszinteséggel kezd és mindjárt érdekes és eddigi tár fel az életéb

— Már gyermek hajlamu hickó — és s solyogva — és r ható, hogy a sz tak. Másfél évig és bizony utolsó Tanulni nem sze szett a tengerész ment azonban t mert rengeteg v felebbvalóimtól. legiatalabb és knabe”, minden volt, engem póto be hamar beleu mondtam a hajó már csak egy r hetett: egy vidé sze lettem. Szek sokat és falvakat kat játszottunk. verést, mint a azért sokat kelle nál mi színészn munkát: a diszle lapozást éppug a szerepeket. Tiz rosról városra, pacs és akárme mégis boldogan re az évekre. Büs hajóinas és vid meg vagyok győ színésznnek keres vedések és gyotr hogy teljesen me repet át tudjon e

— Hogyan fed — Reinhardt l és leszerződöttett és első szerepem mel 1915-ben pró bits Ernővel, aki de csak kis szere felvonásokat ir re. Azóta Lubits gyobb filmrendez iamire...

— Azt mondják — vetjük közbe. Jannings nevet — A filmvilágom, többet k... mint én, miért n... a munkás?! Nem élni és szeretem a rep mégis mindig Emiatt Ameriká... hézségem is volt... ducerek nem tud... nem vállalom az... egészen megfelelő... sáson meg is fize... rietében aratott... gedték meg, hog... meg darabjaimat... Amerikában és ez... az ottani viszony... nehezen tudom m... zette beleélni. E... különbséget emlit... gátóltérítődnének... kat dolgozó film... bankbetétje van... még ma is azt his... vésznék okvetlen... nie kell. Itt nehez... hogy valaki sokat... Megkérdezzük,

Óriási erősítés összehasonlíthatatlan szelektivitás, tökéletes hangtisztaság:

AS 410 **S. 407**
 Váltóáram részére Telepfűtés vagy egyenáram

AZ ÁRNYÉKOLT-RÁCSU BARIUM-csővek

a rádiótechnika legújabb, legmodernebb, legtökéletesebb teljesítményét képezik és

Erősítési tényező: **330**

Minőségükért a

Tungsram
világmárka garantál

az összes magas-frequenciájú és speciális kapcsolásokhoz is alkalmasak!

Jannings büszke arra, hogy hajóinasból lett világhírű művészé

Intim beszélgetés a híres filmszínésszel, aki többre becsüli a színpadot a filmnél, de azért visszamegy Amerikába filmezni

Furesa érzés szembekerülni egy olyan világhírű filmszínésszel, mint Emil Jannings. Egész sor filmről ismeri már az ember az alakját, az arcvonásait, minden mozdulatát, szóval „régis jő ismerős” és amikor először látjuk személyesen, félünk a csalódástól. Janningsnál azonban nincs semmi ok erre az aggodalomra. Az életben ugyanaz, ami a filmen, derűs nézésű nagy darab ember, mosolygós, élénk szemekkel, fiatalos mozgékonyasággal és annyi közvetlenséggel, amire ritkán van példa világhírű művészeknél. Néhány napra érkezett Budapestre és nem tehet egy lépést sem úgy, hogy újságírók és fotóriporterek raja ne vennie körül és az autogrammkérők legiója ne ostromolná. Ő azonban látszólag szereti az ünneplést és a konvencionális udvariasságon túl barátságos mindenkihez. A színházban próba közben beszélgetünk vele a társalgóban, ahol sikerült vele kitérő várakozás után egy negyed órára kettesben maradni. Megkérjük, hogy az életéről mondjon valamit, mire közvetlen őszinteséggel, folyamatosan beszélni kezd és mindjárt első szavaival igen érdekes és eddig ismeretlen részleteket tár fel az életéből.

— Már gyermekkoromban romantikus hajlamú fiú voltam — mondja mosolygva — és részben ezzel magyarázható, hogy a szüleim hajóinasnak adtak. Mástól évig kóboroltam a tengeren és bizony utolsó ember voltam a hajón. Tanulni nem szerettem és kezdetben tettett a tengerész-élet, csakhamar elment azonban tőle a kedvem örökre, mert rengeteg verést kaptam szigorú felebbvalóimtól. En voltam a hajón a legiatyálabb és mint ilyen a „Prügelknabe”, mindenki, akinek rossz kedve volt, engem pofozott. Ebbe a dicsőségbe hamar beleuntam és örökre búcsút mondtam a hajószemesterségnek. Ennél már csak egy rosszabb foglalkozás jöhetett: egy vidéki ripacstársulat színésze lettem. Szekéren jártuk a kis városokat és falvakat és szörnyű rémdrámákat játszottunk. Itt nem kaptam ugyan verést, mint a hajón, de szenvednem azért sokat kellett. A ripacstársulatoknál mi színészek végeztünk minden munkát: a diszlevezést, jegyszedést, színlapozást éppúgy vállalni kellett, mint a szerepeket. Tíz évig vándoroltam városról városra, faluról falura, mint ripacs és akármennyit szenvedtem is, mégis boldogon emlékszem vissza ezekre az évekre. Büszke vagyok, hogy mint hajóinas és vidéki ripacs kezdtem és meg vagyok győződve arról, hogy a jó színésznak kerestülni kell menni a szenvedések és gyötörések széles skáláján, hogy teljesen megérjen és minden szerepet át tudjon élni.

— Hogyan fedezték fel a tehetségét? — Reinhardt látott egyszer játszani és leszerződött. Ez 1913-ban történt és első szerepem Meffisztó volt. A filmem 1915-ben próbálkoztam először. Lubits Ernővel, aki akkor kollégám volt, de csak kis szerepeket játszott, kis egyfelvonásosokat írtunk és felvettük filmre. Azóta Lubits Amerika egyik legnagyobb filmrendezője és én is vittem valamire...

— Azt mondják nagy vagyona van... — vetjük közbe.

Jannings nevet.

— A filmvállalatok, amelyeknek dolgozom, többet keresnek a munkámon, mint én, miért ne keresek tehát én is, a munkás?! Nem tagadom, szeretek jól élni és szeretem a pénzt, de azért a szerep mégis mindig fontosabb a pénznel. Emiatt Amerikában kezdetben sok nehézségem is volt. Az amerikai filmproducerek nem tudták megérteni, hogy nem vállalom az egyéniségemnek nem egészen megfelelő szerepet, még ha busásan meg is fizetnek érte. Csak a Varietében aratott nagy sikerem után engedték meg, hogy magam válasszam meg darabjaimat. Három évig voltam Amerikában és ezalatt úgy megszoktam az ottani viszonyokat, hogy most már nehezen tudom magam az európai helyzetbe beélelni. Hogy csak egy fontos különbséget említsek: Amerikában magától értetődőnek tartják, hogy egy sokat dolgozó filmszínésznek autója és bankbetéje van, míg itt Európában még ma is azt hiszik, hogy az igazi művésznek okvetlen nyomorognia és éheznie kell. Itt nehezen bocsátják meg azt, hogy valaki sokat keres...

Megkérdezzük, mit szeret jobban: a

színpadot, vagy a filmet? Jannings lelkesen válaszol:

— A színpadért élek-halok és akkor voltam a legboldogabb, amikor hosszú amerikai filmmezem után Németországban újra színpadra léphettem. A filmnél hiányzik az élő szó, a közvetlen kapcsolat a közönséggel, amely pedig alakítás közben annyira megihletti a színészt. A hangosfilm ugyan már valamivel közelebb hozza a színészt a színpad-élet teljes levegőjéhez, de még mindig hiányzik a közönséggel való közvetlen érintkezés. És mégis szeretem a filmet. Ép a napokban kötöttem szerződést a Paramounttal és a nyáron újra kimegyek Amerikába filmezni. Nem szá-

bad hálátlanok lennem. Janningsnak jelenete következnek, vissza kell sietnie a próbára. A kulisszák között még megkérdezzük:

— Kedvenc szórakozása? — Nagyon prózai, — teledi nevetve — végtelenül szeretek jól enni. Alighanem én vagyok a legtöbbet evő színész.

— És a szerelem? — Jannings mosolyogva mutat két nőre, akik nagyobb társaság mutapén állnak. Fius alakú, csinos nő az egyik: Gussy Holl, színésznő, a felsége. A másik karcsú, magas, fiatal leány: Ruth Maria Jannings, a leánya, aki most lép először színpadra. Meleg pillantást vet rájuk és úgy feleli:

— Ők ketten többet jelentenek nekem annál a sokezer nőnél, akiknek a leveleit mosolygva teszem félre... A családi életben majdnem nyárspolgár vagyok...

Szinte bocsánatkérően néz rám, hogy szerelmi életéről nem mondhatott valami érdekesebbet.

KÖZGAZDASÁG

Az Erdélyi és Bánáti Kereskedelmi Testületek Szövetségének nagyszabású akciói

Irta: Dr. Váradi Ödön nagyváradi ügyvéd

I-ső cikk

A kereskedők nyugdíjintézete

A folyó évi október hó 19. jelentős napja lesz a kereskedők világának. Az Erdélyi és Bánáti Kereskedelmi Testületek Szövetsége e napra hívta össze Nagynyedre kongresszusra az ország összes kiskereskedőit és az előkészületekből, a nagy érdeklődésből következően ezen igen nagy számmal fognak a kiskereskedők az egész országból résztvenni.

A kongresszus egyik legfontosabb tárgya lesz a kereskedők nyugdíjintézetének megalapítása.

A szövetségnek dr. Fried János és dr. Böszörményi Andor által kitűnően megszerkesztett hivatalos közlönye, a hetenként megjelenő Kereskedők Lapja hónapok óta tartja szövegében a kérdést, mely végre a nagyenyedi kongresszuson meg fog valósulni.

A szövetség a nyugdíjintézet megalapításához szükséges nagyobb tőke egy részét azzal kívánja előteremteni, hogy az államtól egy nyugdíjintézeti sorsjegy kibocsátására fog engedélyt kérni.

A kormányban, mely szívesen látja a szövetség kezdeményezését, meg is van erre a legteljesebb hajlandóság.

Mint hogy kétségtelen, hogy a sorsjegyeket e nemes célra nagy mértékben fogja venni és azoknak eladását propagálni minden nagy- és kiskereskedő, a sorsjegyek eladásából legalább 10 millió alapot fog a szövetség megteremteni.

A nyugdíjintézet másik évi igen jelentős állandó bevételi forrását kezezi az a terv, hogy minden nagy- és kiskereskedő az általa kiadott számlára minden egyes esetben egy nyugdíjintézeti bélyegyet fog leróni. Ez a bélyegösszeg igen kicsi lesz, a kiállított számlák összege után lesz ezrelék szerint leróva; minden ezer lej után egy lej, vagyis egy ezrelék. Ezt a kis összeget bizonyosan készséggel lerója minden kereskedő, mert hiszen ezzel a maga és családja jövőjét fogja szolgálni.

A magam részéről e nyugdíjintézeti bélyeg összeget még kisebb mértékben találnám lerovandónak, még pedig olyképpen, hogy 10.000 lej összegig teljesítő számlára csupán egy lej, azonfelül számla összege után pedig 2 lej nyugdíjintézeti bélyeg volna a számlára illesztendő. E nyugdíjbélyegyet a nyugdíjintézet fogja a kereskedők részére kiszolgáltatni.

Amikor tehát a nagykereskedő a tőle vásárló kiskereskedőnek a számlát kiadja, arra 1 lej, illetve 2 lej bélyegyet fog rátenni. A kereskedő pedig, mikor a vevőjének a számlát küldi, arra szintén ráténné ezen 1 lej vagy 2 lej bélyegyet. Ez olyan végtelenül szerény összeg, melyet sem a kereskedő, sem a vevője nem fog kifogásolni.

Mint hogy minden kereskedő átérzi annak a nagy fontosságát, hogy öreg napjaira állandó, biztos évi járadékot kapjon s elhunytá esetén neje, gyerme-

kei élvezzék a nyugdíjat, hazánk minden kereskedője erkölcsi kötelességének fogja tartani, hogy a szerény 1-2 lej bélyegyet a számlákon használja, mert ezek az 1-2 lej bélyegyek évenként igen jelentékeny összegre fognak emelkedni.

A nyugdíjintézet harmadik bevételi forrása a havonként fizetendő nyugdíjárulék. A szövetség e nyugdíjárulék összegét igen szerény összegben óhajtja megállapítani, hogy ily módon a legserényebb jövedelmű kiskereskedő is tagja lehessen a nyugdíjintézetnek.

Minél nagyobb lesz a sorsjegyeladásból befolyó összeg, minél több összeg fog begyülni a nyugdíjintézeti bélyegekből, annál kevesebb lesz a nyugdíjárulék, sőt esetleg egyes bevételi forrásokból az idővel teljesen kiküszöbölhető is lesz.

Az egyre súlyosabb gazdasági helyzetben a kereskedőtársadalom helyzete egyre nehezebb, az adók, a közterhek, a társasági adók, a jövedelem egyre csökken, napról-napra több pénzt veszít a kereskedő kihatározásainál, az általa igénybevért hitel után súlyos teherterhelés a magas kamat. E viszonyokat jól ismeri a szövetség.

Eppen e kétségbeesett, sötét perspektívájú viszonyok között saját erejére kell támaszkodnia a kereskedő osztálynak, teljes erejével, lelkesedésével, munkakedvével kell támogatnia a kereskedők nyugdíjintézeti, mely úgy van tervezve, hogy 50 éves kora elértével minden kereskedő egy havi nyugdíjat kapjon, halála után pedig neje és gyermekei kaphassák ezen nyugdíjat.

Ha a fokozatosan leromló viszonyok között nem tud vagyont gyűjteni a kereskedő, nehéz munkájában megnyugtató tudatot fog képezni, hogy a nyugdíjintézet létesítésével jövője, magának és családjának megélhetése biztosítva lesz.

Kívánatos, hogy a nagyenyedi kongresszus e szép, ideális, nemes célu tervet valósítsa is meg a teljes siker jegyében!

Megjelent a teljes (az új szakaszokkal módosított) kénszeregyezségi törvény precíz magyar fordítása. Ára 80 lej. Vidékre portóval a pénz előzetes beküldése mellett 90 lej. Megrendelhető dr. Mandel fordított irodában Cluj, Str. Memorandului 12.

A vajdahunyadi vasgyári munkás-ság új kollektív szerződést kíván. Dévaról írják: A vajdahunyadi vasgyári munkások kollektív szerződése az év december 31-én jár le, melyet a munkások nem akarnak meghosszabbítani s ezért már fel is mondták azt. Az új kollektív szerződés munkálatai már folynak.

2 millió 633 ezer lejt fizet az állam a tartozásaira. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium kebelében működő különböző lapok igazgatóságai, az összes minisztériumokkal egyetértően, 2 millió 633 ezer lejben állapította meg azt az összeget, amelyet az állam október hónapban tartozásainak fejében ki fog fizetni. Ez a törlesztés részlet az összes hitelezők arányában rendkívül jelentéktelen. És ez a redukció ugyanakkor történik, amikor az állam a bevételeit képező adókat és taxákat folyton emeli.

Vámemeléssel drágítják a búzát Németországban. Berlinből jelentik: A múlt évi buzavámemelés alkalmával a német kormány felhatalmazást kapott, hogy 6 hónapoként vizsgálat tárgyává tegye, hogy a beviteli vámkor megfelelő-e a szükségletnek oly módon, hogy a buza évi átlagára legalább 26 százalékat tegye ki. Mitan a buzaárak folytonos csökkenése folytán ez az átlagár nem tartható fenn, agrárkörökben újabb vámemelés gondolatát vetették fel. Ezzel kapcsolatban a jelenlegi vámentes buza korpa vámját is sürgetik, ha a buza korpa vámját nem arányosítják, előnyben részesítik a szomszédos országok malmait a német malmokkal szemben.

Autó és vasút harca. Mig nálunk még vitáznak azon, hogy melyik jobb és olcsóbb szállítási eszköz, a vasut, vagy az autó, addig a nagy nyugati államokban már régen rájöttek arra, hogy a teherautó mint szállítási eszköz kitűnően bevált. Angliában, ahol a vasut s az autó nagy közlekedési problémája komolyan foglalkoztatja a szakköröket, az angol vasutttársaságok 1928 október végéig közel hétmillió font sterling bevételtől estek el, mert nem ismerték fel az autómobil hasznosításával járó előnyöket. Az autómobil vállalatok száma 1927 óta 400-ról 3000-re emelkedett, ugyanekkor alaptökéjük 13 millióról 30 millióra, a teherautók száma pedig 4000-ről 23.000-re. A kérdés megoldását szakkörök abban látják megoldhatónak, ha a vasutak társulnak az autószállító vállalatokkal. Hasonlóan nagy fellendülést mutat a teherautón való szállítás Németországban is és lassan, de feltartóztatatlannal a közép-európai államok, közöttük Románia is kifejlesztik a teherautószállítást, amely mindenképpen olcsóbbnak bizonyul, mint a vasuti tarifa.

Jugoszlávia nem emel kifogást az Olaszországba irányuló állatszallítmány tranzitja ellen. Jugoszlávia kormánya megengedte az Olaszországba irányított állatszallítmányoknak tranzitját. Az errevonatkozó engedélyt az exportőrök a belgrádi földművelésügyi minisztériumtól iparigazolványai hiteles másolatának bemutatása mellett szerezhetik be. A szállítmányoknak azonban nem szabad addig feladásra kerülniök, míg az átvételi engedély az exportőr kezében nincs.

Az üvegkartell huszszázalékkal drágította meg a közhasználati üvegtárgyakat. Hosszas tanácskozás után a románai üvegyárok megalakították kartellüket. Közös eladási iródat szerveztek Bukarestben, amely működését már meg is kezdte. A kartell-iroda rendkívül nehéz kihitelezési feltételeket állapított meg és huszszázalékkal emelte az üveg közhasználati cikkek árait. Ez az áremelés e hó 10-én lép életbe.

NYILTTÉR *)

Ajánlati felhívás

A Kishitelbank, az Árvagondozó és a Tricotage 5-6 vagon prima minőségű száraz, aprított tűzfára hirdet versenytárgyalást. Ajánlatok a Kishitelbank Igazgatóságához (Str. Regina Maria 11.) f. hó 16-ig nyújthatók be, ahol az ajánlati feltételek is megtehetőek.

*) E rovatban közölték nem vállal felelősséget a Szerk.

HIRDETÉS AZ ÜZLET LELKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

Színház-Mozi

Nádor Jenő és Komár Juliska bemutatkozása, Ziegler Edith táncszámai a kolozsvári Magyar Színházban. Tegnap este a Viktória című, kellemet lenül politikai izü operettet látta jónak a színház igazgatósága feleleveníteni, melynek keretében Nádor Jenő, a színház új bonvivantja és Komár Juliska, az új szubrett is felléptek. Minden tuzás nélkül megállapíthatjuk, hogy Nádor Jenő igen disztigvált megjelenésű színész, akinek fejlett előadó-kultúrája, kellemes hanganyaga van. Ezzel a hanganyaggal tud bánni is, még pedig mindig mértékkel és izlésesen. Játéka azonban sok kívánnivalót hagy maga után. Komár Juliska vonzó, meleg, csupa vér-hus jelenség, aki emellett kellemesen énekel, szépen táncol és van benne valami egészen egyéni báj. Azt hisszük, hogy szerződötése nagy előnyt jelent a színháznak. — Ziegler Edith két spicc-táncával nagy sikert aratott, ami érthető is, mert táncát nemcsak forró temperamentum szinezi, hanem dekoratív megjelenés, érzéki hatás és ami legfőbb: nőiségének egészen kivételes varázsa. Kétségtelen, hogy a többi szereplők mellett ő vette ki a tegnapi sikerből a legfőbb részt.

A Román Opera műsora

Péntek, 1930 október 10-én: Bolygó holdani.
Vasárnap, 1930 október 12-én este: Sámson és Delila.
Hétfőn, 1930 október 13-án: Nines előadás.
Szerda, 1930 október 15-én: Aida. Spiridon Dumitrescuval Radames szerepében.
Péntek, 1930 október 17-én: Carmen. José szerepében Spiridon Dumitrescuval.
Vasárnap, 1930 október 19-én este: Gian ni Schicchi és Parasztbeesület. Spiridon Dumitrescuval Turidu szerepében.

A Magyar Színház Irodájának közleményei

A szezon első premierje

Szombat este lesz az első bemutató a Magyar Színházban. Szinre kerül Fodor Lászlónak „A nagyságos asszony álmodik” című háromfelvonásos vígjátéka, az új színpadi produkció egyik legizgalmasabb, legforróbb liktetésű, egyben pedig igen ötletes alkotása. Ezt a darabot teljesen új kiállításban, ragyogó díszletekkel akarja emlékeztetessé tenni a színház. Két vadonatúj szobadíszlet készült az újdonságra, amelynek érdekes technikai nehézségeit Tóth Elek rendező igen szellemesen oldotta meg. A főszerepek Kaszab Anna, Földényi László és Tóth Elek kezében vannak. Kaszab Anna az elkényeztetett, forróvérű nagyvilági hölgy alakját személyesíti meg a külsőségekben is hódító megjelenésű, ragyogó új toalettjeiben. Földényinek ez lesz az első frakkos szerepe Kolozsváron s ezuttal fogja igazán megmutatni hősszerelmi képességeit. Tóth Elek egy tudós, de szerelmesszívű ideggyógyász szerepében jutott hálás feladathoz.

A Fodor-darab előtt Szentimrei Jenőnek, a kiváló erdélyi írónak rendkívül mulatságos parasztkomédiáját adják. A szerző és a szereplők a cselekmény színhelyén, kalotaszegben tanulmányozták azt az izes népi stílust, melyben a darab lejátszódik. Ennek a darabnak a kiállítása is igen érdekes lesz: a kalotaszegi otthon, a kalotaszegi színes viselet fog meglevenedni a néző előtt. A komikus szerepek egész légiója teszi az új darabot ellenállhatatlanul kacagtatóvá. Minden remény megvan, hogy a szombati premier s a hétfői és keddi előadások a vidám derű jegyében fognak lefolyni.

Vasárnapi előadások a színházban

Vasárnap délután Brodsky Miklós nagysikerű operettje, a „Szökik az asszony” kerül színre olesó helyárrakkal, a főszerepekben Kondor Ibolyával, Betegh Bébi, Tompa Bélával, Miklóssy Margittal, Ihász Aladárral, aki a darabot rendezi és Selmezy Mihállyal. Este

2 hétig

összes raktáron lévő legszebb antik butorokat 30 százalékkal engedelményel árusítjuk. Tekintse meg állandó kiállítási terméinket!!!

GRATZ MÜKERESKEDÉS, CLUJ, PIATA UNIRII 8-

az utolsó évtized egyik legnagyobb sikere, az Alvinci huszárok megy. Ebben Nádor Jenő először lép fel Kenderessy kapitány híres szerepében. A többi szereplők: Kondor, Betegh, Tompa, Ihász, Leövey, Réthely, Selmezy, Tompa Sándor. Az előadást rendez helyárrakkal, bérletszűnetben tartják.

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA:

Az esti előadások ezen a héten még kilenckor, hétfőtől kezdve félkilenckor kezdődnek.
Péntek: Viktória. (B bérlet 3 sz. Ssz. 14.)
Szombat: Siratóban. (Eredeti vígjáték-újdonság egy felvonásban.) A nagyságos asszony álmodik. (Vígjáték-újdonság három fejezetben.) Premierbérlet 2 sz. Ssz. 15.
Vasárnap délután fél háromkor: Szökik az asszony. (Operett. Kondor, Betegh Bébi, Tompa, Ihász.) Ssz. 16. Olesó helyárrakkal.
Vasárnap este 9 órakor: Alvinci huszárok. (Operettújdonság. Nádor Jenő, Kondor Ibolya, Betegh Bébi fellépésével.) Ssz. 17. Bérletszűnetben.
Hétfőtől az előadások félkilenckor fognak kezdődni.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZIMŰSORA.

A SZERELEM MINDENT LEGYŐZ

A Magyar Színház új műsora, „A szerelem mindent legyőz”, az amerikai filmgyártás egyik legkiválóbb produkciója, tegnapi premierje alkalomával általános tetszésben részesült. A mozgalmas, érdekes cselekmény keretében, a címszerepet játszó Norma Shearer elsőrangú alakítást nyújt. „A szerelem mindent legyőz” még 3 napig marad műsoron, pénteken, szombaton és utoljára vasárnap d. u. 3, 5 és este 7 órakor. Helyárrak: 20 és 10 lej.

Vasárnap d. e. 11 órakor matiné 15 és 10 lejes helyárrakkal

Vasárnap d. e. 11 órakor matiné lesz a Magyar Színházban. Műsoron Bébé Daniels legjobb vígjátéka, „Mit nem tesz a szerelem” 7 felvonásban és kacagató amerikai burleszk. Helyárrak: 15 és 10 lej.

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai

PÉNTEK, OKTÓBER 10.

Bukarest. 12: Grammofón. — 12.30: Hírek, időjelzés, időjárás. — 12.50: Grammofón. 16: Rádiózenekar. 17: Felolvasás. 17.15: Hírek. 17.30: Rádiózenekar. 18: Rádiógyetem. 19: Grammofón. 20: Színházi est.
Budapest. 9.15: Grammofónhangverseny.

Szerencsés jövőt, nyugodalmat, boldogságot szerez magának ha megnyeri a főnyereményt

HUGO HOROWITZ & Co. WIEN

cégnél Franz Josefs Kai 65

800.000 Silling = 20.000.000 Lei

Az osztrák osztálysorsjáték a világ legkedvezőbb sorsjátéka

84.000 Sorsjegy 42.000 Nyeremény

Rendeljen azonnal és szerencsét csinál.

Nyeremények: 500.000 Sill. — 12.500.000 Lei, 300.000 Sill. — 7.500.000 Lei. Kétszer 100.000 Sill. — 5.000.000 Lei. Kétszer 80.000 Sill. — 4.000.000 Lei. Kétszer 60.000 Sill. — 3.000.000 Lei. Háromszor 40.000. Silling 3.000.000 Lei és számos más nyeremény összesen

13.406.000 Silling — 335.130.000 Lei

Az I. osztály huzása november 18—20 (1930)

Minden rendelést azonnal végrehajtunk. Fizetés a sorsjegy vétele után.

Huzás után azonnal küldjük a hivatalos huzási jegyzéket

Sorsjegyárak: Egész: Sill. 48 — 1.200 lej, Fél: Sill. 24 — 600 lej,

Negyed: Sill. 12 — 300 lej. Inklusive portó.

tinai zene. 23: Bécsi zene, operett-dalok.

Belgrad. 20: Nemzeti dalok. 20.30: Szláv vonósnégyes.
Ljubljana. 19: Grammofón.

ingyen

olvashatja Ön a magyar, román, német, francia, angol írók világhírű munkáit eredetiben, vagy kitűnő fordításokban, ha az Uj Kelet előzetjeje. — Iratkozzon be még ma a

30.000 csereköttel rendelkező

DANTE

kölcsönkönyvtárba

hol mint ezen lap előfizetője csupa HAVI 40 lejtt kell fizetnie, mely összegért korlátlan cserelési joggal olvashatja a világirodalom leghíresebb műveit és újdonságait. — Akik nem előfizetője ennek a lapnak, az havi 60 lejért olvashat a fenti feltételekkel. — Vidékre naponta postacsomag szétküldésű cserekönyvekkel (kilogrammként 4 lejért). Ismertető ingyen. Komplet katalógus az összes könyvekről (5 nyelven) 25 lej.

Dante kölcsönkönyvtár

CLUJ, Str. Jorga (volt Jókai uca) 5

Aprohirdetése

Eladó vagy kiadó. Kolozsvártól két kilométerre egy 30 holdas tanya lakóházzal és gazdasági épületekkel. Ertekezhetni özv. Béres Jánosnál, Cal. Deceabál 56.

Perfekt román, német, magyar gépiró állást keres. Cim a kiadóban.

Gyermekszertető leány, ki háztartás hoz ért, zsidó családnak ajánlkozik. Weinfeld Rózi Arad, Str. Grigoria Alexandrescu 26.

Perfekt német, magyar gyors. és gépirónő, román nyelvtudással, ki könyvelésben is jártas, több évi irodai gyakorlattal állást keres. Ajánlatokat „Jó munkaerő” jellegre a kiadóba kér.

2 szoba, előszoba, fürdőszoba, modern lakás belvárosban kiadó. Cim a kiadóban.

A KÖNYVPIAC SZENZACIÓJA INFANTERISZT SVEJK. KAP. HATÓ AZ UJ KELET KÖNYV-OSZTÁLYABAN.

Hirdessen az Uj Keletben

XIII EVF. Cluj-Ko október 5691 É

As Uj Kelet és bányai z... Cikkeink utá forrás megje

Késiratokat és megőrzésük

Az új m hónapra Miron után

Hajlega

A Mironescu-k már le is tette az zébe. A politikai nyert és az új ká lamenti többség láthat az uralko mális” program napig tartottak a szeállítását meg két nap alatt is gettek bizonyos k nescu kormányal az uralkodónak tal való utolsó meg kell hiusuln ris rezzim helyet Ezek az aggodal talanoknak bizonyozatlan és rejtő zött is történt a dása közvetlenül megnyitása előtt ellenzéki pártok tatási kísérletet megoldása az all mentarizmus sze az ország politikai pontjából éppoly re megnyugtató.

Mi sem termé Mironescu-kor má nemzeti parasztp hészégekkel talál mindenekelőtt is nemzeti parasztp utolsó kormányfő alkalom: arra, ho lyi ambíciók bet mélyi sérelmek csak a két Mar vigyázni kellett frakció közötti ra és ezt annál Maniu és Vaida mérleg erőteljese javára billent. F ni bizonyos felső miniszterjelöltek esolatokat és ki mennyi más sz gondokat és két si anyagot a nem tőségének.

Mint azt már állapítani, a vára kizárólag szemé tak. Maniu vissz lönbözőbb verzi Vaida lemondás mit akart, vagy jövő titka egyelő lemmelőtt, hogy három hónapra ami homályos cé hónap mulva új tünk. Bizonyos nemesak azért u felajánlott tárcát, a nyári esemény megvonták tőle b mert Vaida haru